

William Shakespeare
JAK SE VÁM TO LÍBÍ
Přeložil Jakub Malý

Nákladem Musea království českého.
Díl VIII.
V Praze. V kommissí u Fr. Řivnáče 1870.

Osoby.

Vévoda žijící u vyhnanství.
Fridrich, bratr vévodův a uchvatitel jeho panství.
Amiens, >
Jaques, > dvořaně vyhnaného vévody.
Le Beau, dvořan Fridrichův.
Charles, zápasník.
Oliver, >
Jaques, >
Orlando, > synové sira Rowlanda de Bois.
Adam, >
Dennis, > sluhové Oliverovi.
Brousek, šašek.
Sir Oliver Kazislov, venkovský kněz.
Korin, >
Silvius, > pastýři.
Vilém, mladý sedlák, milovník Audreyin.
Osoba představující **Hymena**.
Rosalinda, dcera vyhnaného vévody.
Celia, dcera Fridrichova.
Foebe, pastýřka.
Audrey, selské děvče.
Dvořané obou vévod, **pážata**, **lesníci** a jiná **družina**.

Jeviště: nejprv blíž domu Oliverova, později dílem při dvoře uchvatitelově, dílem v Ardenském lese.

Jednání první.

Výjev první.

Sad u domu Oliverova.

Vystoupí Orlando a Adam.

Orlando. Pokud se pamatuji, bylo to tak: můj otec odkázal mi v poslední vůli jenom bídných tisíc korun, a jak pravíš, zapřisáhl mého bratra na jeho spasení, aby mne dobře vychoval; odtud počíná moje bída. Mého bratra Jaquesa chová na škole, a pověst vypravuje skvělé věci o jeho prospěchu; mne naproti tomu chová po selsku doma, čili lépe řečeno, drží mne zde doma nehledě si mne. Či nazýváš to chováním šlechtice mého rodu, co se nerozeznává od držení vola ve chlévě? Jeho koně mají lepší vychování, neboť vedle dobrého krmení dostává se jim náležitého cviku, k čemuž vydržuje pojezdne za drahé peníze; já naproti tomu pod ním neprospívám v ničem leda v zrostu, začož mu dobytek na jeho hnojišti v stejné míře jest povinnován jako já. Mimo toto nic, jehož mi tak hojně uděluje, zdá se mi chování jeho odnímati mně i to něco, čím mne nadala příroda: on mne stravuje se svými pacholky, upírá mně bratrské místo a všemožně moje šlechtictví podkopává mým vychováním. To, Adame, hryže mne, a duch mého otce, jenž tuším ve mně přebývá,

počíná se protiviti tomuto otroctví. Nechci ho déle snášeti, ačkoliv neznám dosavad moudrého prostředku, kterak bych se ho zbavil.

Vystoupí Oliver.

Adam. Tuto přichází můj pán, váš bratr.

Orlando. Odstup stranou, Adame, a uslyšíš, kterak se na mne osupí.

Oliver. Co tady děláš, hochu?

Orlando. Nejsem naučen něco dělat.

Oliver. Tedy co tu kazíš, chlapče?

Orlando. Nuže, pomáhám vám kazit něco, co udělal Bůh, totiž ubohého nezdárného bratra vašeho, zahálkou.

Oliver. Mohl bysi se lépe zaměstnávat, dělej nějaký čas ničemu.

Orlando. Mám pást vaše svině a jíst s nimi plevy? Jaké bohaté dědictví jsem promrhal, že mám přijít do takové bídy?

Oliver. Víš, kde jsi, hochu?

Orlando. Velmi dobře, pane, ve vašem sadě.

Oliver. Víš, před kým stojíš?

Orlando. Lépe, nežli mne zná ten, před nímž stojím. Vím, že jste můj starší bratr, a dle něžného citu pokrevnosti měl byste mne za takového uznávat. Panující obyčej vám dává přednost nade mnou, poněvadž jste prvorozenec, ale tentýž obyčej mne nezbavuje mé krve, a kdyby bylo dvacet bratrů mezi námi; mámť já od svého otce tolik v sobě co vy, ačkoliv uznávám, že přede mnou narozen bližší jste jeho ctihodnosti.

Oliver. Cože, chlape?

Orlando. Jen zticha, starší bratře, v tom jste příliš mlád.

Oliver. Ty chceš na mne ruku vztáhnout, chlape?

Orlando. Já nejsem žádný chlap, já jsem nejmladší syn sira Rowlanda de Bois, ten byl můj otec, a trojnásobný chlap jest, kdo praví, že takový otec zplodil chlapa. Kdybysi nebyl můj bratr, nepustila by tato má ruka hrdla tvého, dokud by ti druhá nevytrhla jazyk za takovou řeč! Ty jsi potupil sám sebe.

Adam. Milý pánové, upokojte se; pro památku svého otce snášejte se.

Oliver. Nech mne, pravím.

Orlando. Nenechám, až se mi bude líbit; vy mne musíte vyslechnout. Můj otec nařídil vám v závětu svém, abyste mně dal dobré vychování: vy jste mne vychoval jako sedláka, skrýval a tajil jste mně všeliký šlechtický mrav; duch mého otce silně se vzpíná ve mně, i nechci toho déle trpěti, pročež dopřejte mi zaměstnání, jaké sluší na šlechtice, anebo vydejte mi ten bídný podíl dle odkazu otcova, abych s ním šel hledat své štěstí.

Oliver. A prosím tě, co počneš, až jej utratíš.¹⁾ Klid' se hochu domů; nechci se s tebou déle zabývat. Učiním ti poněkud po vůli, ale nyní prosím tě, jdi.

Orlando. Nechci vás obtěžovat déle, nežli mi prospěšno.

Oliver (*k Adamovi*). Jdi s ním, starý pse.

Adam. „Starý pse“ jest mou odměnou? Pravda, že jsem přišel o své zuby ve vaší službě. – Budiž Bůh s mým starým pánem! ten by nebyl vyřknul takové slovo.

Odejdou Orlando a Adam.

Oliver. Došlo až na to? začínáš mi růsti přes hlavu. Však já tě vyhojím z toho bujení, a tisíc korun přece nedám. Hej Dennise!

Vystoupí Dennis.

Dennis. Voláte mne, milost pane?

Oliver. Nebyl zde Charles, vévodův zápasník, aby se mnou promluvil?

Dennis. Ano, milost pane, on jest za dveřmi a velmi nalehá, aby k vám byl puštěn.

Oliver. Zavolej ho!

Dennis odejde.

– Tak to bude dobře! a zápas jest zítra.

Vystoupí Charles.

Charles. Dobré jitro, milost pane.

Oliver. Milý monsieur Charles, co je nového při dvoře?

Charles. Není, pane, žádných novin při dvoře kromě starých, totiž že starý vévoda jest vypuzen od svého mladšího bratra, nového vévody, a tré neb čtvero věrných pánů následovalo jej dobrovolně do vyhnanství. Jich statky a důchody obohacují nového vévodu, který jim dal milerád odpuštění.

Oliver. Můžete mně říci, zdali Rosalinda, dcera vévodova, jest vypovězena se svým otcem?

Charles. Nikoliv, neboť nového vévody dcera, její tetka, tak velice ji miluje – vždyť byly od maličkosti vychovány pospolu –, že by buď byla šla s ní do vyhnanství, anebo z toho měla smrt, musíc zůstatí bez ní. Ona jest při dvoře, její strýc miluje ji neméně nežli svou vlastní dceru, a nikdy se dvě ženské nemilovaly tak jako tyto.

Oliver. Kde asi bude se zdržovat starý vévoda?

Charles. Povídá se, že jest již v Ardenském lese a více veselých druhů s ním; tam žijí jako druhdy Robin Hood v Angličanech. Každý den prý k němu přibíhá mnoho mladých šlechticů a tráví tam čas tak bezstarostně, jako druhdy činili v zlatolesklém světě.

Oliver. Což, vy prý zítra budete zápasit před novým vévodou?

Charles. Tak jest, milost pane; a přicházím právě něco vám oznámit. Potají mně bylo donešeno, že váš mladší bratr Orlando má úmysl v přestrojení přijít se měřit se mnou. Zítra, pane, zápasím za svou čest, a kdo ode mne odejde bez zlámaného údu, může se pokládat za šťastného. Váš bratr jest ještě mladý a útlý, a k vůli vám bylo by mně líto porazit jej, jak bych musil pro uhájení své cti, kdyby se postavil proti mně. Já tedy z lásky k vám přišel jsem vám tu věc oznámit, abyste ho buď odvrátil od jeho úmyslu, anebo té hanby oželel, do které by se uvrhl, poněvadž jest to věc, kterou sám vyhledává, docela proti mé vůli.

Oliver. Charles, děkuji vám za vaši lásku ke mně, a shledáte, že vám ji rád splatím. Já věděl o tomto úmyslu svého bratra, a pod rukou snažil jsem se sradit jej s toho, ale on jest odhodlán. Povídám ti, Charles, to jest nejsvéhlavější mladík v celé Francii, plný ctižádosti, závistivý sok výtečnosti každého člověka, tajný a hanebný strůjce proti mně, svému vlastnímu bratru, pročež čiň dle své libosti. Mně bude tak milé, zlomíš-li mu vaz, jako kdybysi mu zlámal prst. A tím se také sám nejlépe opatříš, neboť zahanbíš-li jej dost málo, anebo nedosáhne-li nad tebou znamenité výhody, bude ukládati o tebe jedem, zaplítati tě zrádně v osidla, a neupustí od tebe, dokud nezaví tě života tou neb jinou nástrahou. Ujišťuji tě a téměř se slzami to pravím, že nenajdeš nikoho na světě, jenž by byl tak mladý a tak bezbožný. Mluvím o něm jen po bratrsku, kdybych ti ho však měl rozbírat jaký jest, musil bych se zapýřit a plakat, ty pak zbled bysi a strnul.

Charles. Velmi jsem rád, že jsem šel sem. Přejde-li zítra, tedy jej vyplatím. Bude-li kdy ještě chodit sám, vzdám se závodnictví. A tedy Bůh vás zachovej, milost pane.

Odejde.

Oliver. Buď zdrav, milý Charles. – A nyní budu popuzovati toho odvážlivce, doufám že se ho brzy sprostím; neboť duše má, nevím proč, nic tak velice nenávidí jako jej. A přece jest dobrosrdečný, necvičený ve škole, a přece učený, pln šlechetných záměrů, ode všech tříd nad míru náviděn, a skutečně požívá všeobecné vážnosti, obzvláště u mých vlastních lidí, kteří jej nejlépe znají, tak že já docela jsem povržen. To však nemá již dlouho trvati, tento zápasník vyrovná vše; nezbyvá nic, než abych k tomu chlapíka popudil, a to učiním hned.

Odejde.

Výjev druhý.

Prostranství před palácem Vévodovým.

Vystoupí Rosalinda a Celia.

Celia. Prosím tě, Rosalindo, má milá tetinko, buď vesela.

Rosalinda. Milá Celie, já se stavím veselejší nežli jsem, a ty mne chceš mít ještě více veselou. Dokud mne nenaučíš zapomenout na vyhnaného otce, nemůžeš žádat, abych pamatovala na nějakou neobyčejnou zábavu.

Celia. Z toho vidím, že mne nemiluješ s tou vroucností jako já tebe. Kdyby můj strýc, tvůj vyhnaný otec, byl vyhnal tvého strýce vévodu, mého otce, mohla by mne, jen kdybys ty zůstala se mnou, láska moje naučit považovati tvého otce za svého; a tak bys i ty mohla učinit, kdyby tvoje láska ke mně tu vřelost měla, jako má k tobě.

Rosalinda. Nuže tedy, chci zapomenout na své postavení, abych se těšila z tvého.

Celia. Víš, že otec můj nemá jiného dítěte mimo mne, a sotva kdy mítí bude; a věru, po jeho smrti budeš ty jeho dědičkou; neboť co on tvému otci odňal násilím, to já tobě navrátím z lásky. Na mou čest, tak učiním, a zruším-li přísahu svou, ať se proměním v potvoru; pročež milá, drahá Růženo, buď vesela.

Rosalinda. Od nynějška chci býti veselou, tetinko, a myslit jen na kratochvíl. Počkej, copak abychom se zamilovaly?

Celia. Medle učiň tak, pro kratochvíl; ale opravdu si nezamiluj žádného muže, ba ani z kratochvíle nic více, než co bys se nevinným zarděním mohla se ctí zase vyprostit.

Rosalinda. Jakou kratochvíl máme tedy provozovat?

Celia. Posadme se a zapuďme úsměškem počestnou hospodyní Štěstěnu od jejího kolečka, aby budoucně dary její mohly stejně býti rozdávány.

Rosalinda. Kýž bychom to mohly, neboť její dobrodiní dostává se velmi často na nepravé místo; a dobrotivá ta slepá paní hrubých omylů se dopouští v darech, jež uděluje ženským.

Celia. To je pravda, neboť kterým dává krásu, těm málo kdy dává cnost; a které činí cnostnými, ty činí velmi škaredými.

Rosalinda. Nikoliv, ty pleteš účinek štěstí s účinkem přírody: štěstí panuje nad statky světskými, nikoliv nad přirozenou tvářností.

Vystoupí Brousek.

Celia. Že ne? Když příroda vyvede krásné stvoření, nemůže náhodou padnout do ohně? – Jakkoli příroda nás nadala vtípem, abychom se Štěstěně vysmály, zdaž neposlala sem Štěstěna blázna, aby přetrhla tuto rozmluvu?

Rosalinda. Věřu, tím Štěstěna jeví převahu nad přírodou, když posílá přirozeného blázna přetrhovat přirozený vtíp.

Celia. Snad to ani neučinila Štěstěna, nýbrž příroda, která, vidouc že náš prostý vtíp jest příliš tupý ku probírání takových bohyň, poslala nám tohoto prostáka za brus, neboť bláznova tupost jest vždy brusem jeho vtípu. – Jak se máš, vtípálku? kam se ženeš?

Brousek. Slečno, máte jít k panu otci.

Celia. Byl jsi učiněn poslem?

Brousek. Nebyl, na mou čest, ale bylo mi poručeno jít pro vás.

Rosalinda. Kde jsi se naučil takovému zaříkání?

Brousek. Od jistého rytíře, který se na svou čest zaklínal, že vdolky jsou dobré, ale povídla nanic.²⁾ Já ale povídám, že vdolky byly nanic a povídla dobrá; proto však přece rytíř nepřisáhal křivě.

Celia. Kterak to dokážeš, i se vši haldou svých vědomostí?

Rosalinda. Nuže, teď pusť uzdu své moudrosti.

Brousek. Teď dejte obě pozor: pohladte si bradu a přísáhejte na své vousy, že jsem darebák.

Celia. Při našich vousech, kdybychom jaké měly, tys darebák.

Brousek. Při mém darebáctví, kdyby ve mně jaké bylo, byl bych jím. Když však se dokládáte něčeho čeho není, nepřisáháte křivě; rovněž jako onen rytíř, který se zaklínal na svou čest, neboť neměl žádné, a pakli někdy nějakou měl, odpřisáhl se jí dávno, nežli spatřil ty vdolky a povídla.

Celia. Prosím tě, koho míníš?

Brousek. Někoho, jež starý Fridrich, váš otec miluje.

Celia. Láska mého otce stačí jej poctiti. Dosti, nemluv více o něm, sic bys mohl některý tento den dostat výprask za utrhačné řeči.

Brousek. Tím hůře, že blázni nesmějí povědít moudře, co moudří lidé činí po bláznovsku.

Celia. Na mou věru, pravdu máš; neb od těch dob, co ten drobet vtipu bláznů odsouzeno jest k mlčení³⁾, dělá ten drobet bláznovství moudrých lidí veliký hluk. Zde přichází pan Le Beau.

Vystoupí Le Beau.

Rosalinda. S plnou hubou novin.

Celia. Kterými nás bude krmit jako holubi svá mlád'ata.

Rosalinda. Pak budeme novinami vykrmeny.

Celia. Tím lépe, budeme prodajnějšími. Bon jour, Monsieur Le Beau, co je nového?

Le Beau. Krásná princezno, vy jste přišla o velmi pěknou zábavu.

Celia. Zábavu? a jaké barvy?

Le Beau. Jaké barvy?⁴⁾ Co mám na to odpovědět?

Rosalinda. Co vám vtíp a štěstí vnuknou.

Brousek. Anebo co osud ustanoví.

Celia. Výborně, to bylo dáno po lopatě.

Brousek. Nezůstanu-li ve svém pořádku, --

Celia. Ty ztrácíš svůj starý čich.

Le Beau. Vy mne vytrhujete, dámy, já vám chtěl povídat o pěkném zápasu, který jste zameškaly.

Rosalinda. Tedy nám povídejte, jak to bylo.

Le Beau. Povím vám začátek; konec, bude-li Vaším Milostem libo, můžete samy vidět; neboť nejlepší ještě zbývá, a zápasníci přijdou sem to provozovat.

Celia. Dobře -- tedy začátek, který jest již mrtev a pohřben.

Le Beau. Přišel jistý stařec s třemi syny, --

Celia. To začíná jako stará pohádka.

Le Beau. Třemi švarnými mladíky, krásného zrostu a vzhledu; --

Rosalinda. S cedulkami na zádech: Všem vůbec budiž známo, --

Le Beau. Nejstarší z těch tří zápasil se Charlesem, zápasníkem vévodovým, a Charles porazil jej v okamžení a zlomil mu tři žebra, tak že jest málo naděje, aby zůstal živ. Rovněž tak učinil druhému a třetímu. Tam leží pohromadě, a ubohý stařec, jejich otec, tak žalostně nad nimi naříká, že okolostojící s pláčem jej litují.

Rosalinda. Ach nastojte!

Brousek. Ale kdepak je ta zábava, pane, o kterou dámy přišly?

Le Beau. Nuž to, o čem právě mluvím.

Brousek. Vida, kterak je člověk každým dnem moudřejší! Ponejprv slyším, že polámání žeber jest zábavou pro dámy.

Celia. Já věru také.

Rosalinda. A ještě je někdo, jenž sobě žádá cítit v boku tu lámaninu? touží ještě někdo si dát polámat žebra? -- Máme se podívat na ten zápas, tetinko?

Le Beau. Musíte, zůstanete-li zde, neboť to místo jest určeno k tomu zápasu: oni hned počnou.

Celia. Opravdu, tamto přicházejí. Zůstaňme zde a podívejme se na to.

Troubení. Vystoupí Vévoda Fridrich, pánové ode dvora, Orlando, Charles a sloužící.

Fridrich. Tedy pojďte, když ten mladík se nedá odstrašit. Ať škodu svou přičítá své všetečnosti.

Rosalinda. Je to tam ten člověk?

Le Beau. Právě ten, slečno.

Celia. Ach, ten je příliš mladičký; a přece kouká jako jistý vítěz.

Fridrich. Co děláte, dcero a netí? Přišly jste sem podívat se na zápas?

Rosalinda. Ano, velkomožný pane, ráčíte-li nám dovolit.

Fridrich. Mohu vám napřed říci, že z toho budete mít málo potěšení: ti dva jsou si příliš nerovni. Z útrpnosti s mládím vyzyvatele rád bych jej odradil, ale on si to nedá vymluvit. Promluvte vy k němu, zkuste, zdali jej pohnete.

Celia. Zavolejte jej sem, milý pane Le Beau.

Fridrich. Učiňte tak; já nechci býti při tom.

Odstoupí stranou.

Le Beau. Pane vyzyvateli, princezny vás volají.

Orlando. Jsem k službám se vši úctou a poslušností.

Rosalinda. Mladíku, vy jste vyzval zápasníka Charlesa?

Orlando. Nikoliv, krásná princezno, *on* jest všeobecný vyzyvatel, a já přicházím toliko, jako jiní, zkusit na něm svou mladou sílu.

Celia. Mladý pane, váš duch jest příliš odvážný na vaše léta. Viděl jste kruté důkazy síly tohoto muže: kdybyste hleděl na sebe svýma vlastními očima a soudil o sobě svým vlastním úsudkem, bylo by vám nebezpečství, v jaké se vydáváte, výstrahou, abyste si vyhledal rovnějšího protivníka. Prosíme vás k vůli vám samému, rozpomeňte se na svou bezpečnost a upust'te od tohoto podniknutí.

Rosalinda. Učiňte tak, mladíku, vaše pověst tím neutrpí. My se o to postaráme u vévody, aby se zápasu sešlo.

Orlando. Prosím vás, netrestejte mne svým hněvem, ačkoliv se přiznávám k veliké vině, že odpírám něco tak zpanilým a vznešeným paním. Ale provázejte mne svýma krásnými očima a svým dobrým přáním k mé zkoušce. Budu-li v ní poražen, tedy bude zahanben jenom někdo, jenž nebyl nikdy vážen; budu-li usmrcen, tedy zemře jenom někdo, jenž tomu chce. Já tím nespůsobím žádného zármutku přátelům, neboť nemám nikoho, kdo by mne litoval; světu neučiním žádné křivdy, neboť nemám v něm ničeho; zaujímám' na světě toliko místo, které může být lépe vyplněno, až je uprázdním.

Rosalinda. Přála bych si, abych vám přidati mohla ten drobet síly co mám.

Celia. A já svou k doplnění její.

Rosalinda. Mějte se dobře. Dejž Bůh, abych se ve vás mýlila.

Celia. Kýž by se vyplnilo přání vašeho srdce!

Charles. Kde je ten mladý smělec, který tak žádostiv jest ležeti u své matky země?

Orlando. Zde jest, pane, ale jeho úmysl jest skromnější.

Fridrich. Dostí budiž na jednom zápolení.

Charles. Ba, ujiš'uji Vaši Milost, že ho nebudete musit pobízet k druhému, odrazovav jej tak důtklivě od prvního.

Orlando. Chcete-li se mně vysmát potom, neměl jste se mně vysmívat napřed. Nuže, pojd'te sem.

Rosalinda. Ted', mladíku, pomáhej ti Herkules!

Celia. Chtěla bych být neviditelnou, abych toho siláka mohla popadnout za nohu.

Charles a Orlando zápolí.

Rosalinda. Ó výtečný mladík!

Celia. Kdybych měla v oku hromovou střelu, vím kdo by musil na zem.

Charles je poražen. Jásot.

Fridrich. Dost, dost!

Orlando. Smím-li prosit Vaši Milost, já nejsem ještě jak náleží v ohni.

Fridrich. Jak je ti, Charlese?

Le Beau. On nemůže mluvit, milost pane.

Fridrich. Odneste ho.

Odnášejí Charlesa.

Jak ti říkají, mladíku?

Orlando. Orlando, velkomožný pane, jsem nejmladší syn sira Rowlanda de Bois.

Fridrich. Kýž bys jiného otce synem byl;
tvůj otec slynul co muž ctihodný,

já však v něm nalezal vždy protivníka.
Byl bys mně líp se zavděčil tím skutkem
co potomek jiné to rodiny.
Nuž měj se dobře, tys hoch statečný.
Žes nejmenoval mně jiného otce!

Odejdou Vévoda Fridrich, dvořané a Le Beau.

Celia (*k Rosalindě*). Učinila bych já tak, jsouc svým otcem?

Orlando. Za větší čest si kladu, býti synem
sir Rowlandovým, jeho nejmladším,
a nezapřel bych ho, by za to hned
mne Fridrich učinil svým dědicem.

Rosalinda. Můj otec miloval sir Rowlanda
co duši svou, a tak i všickni lidé.
Já, znajíc dřív mladíka tohoto
co jeho syna, ku prosbám svým byla
bych připojila slzy, by od svého
upustil podnikání.

Celia. Milá tetko,
promluvme k němu slova útěchy;
bolíť mne otce mého kruté záští. –
Převýborně jste zachoval se, pane;
plníte-li též v lásce sliby své,
tak jako tuto překonal jste slib,
pak šťastna vaše milá.

Rosalinda (*dávajíc mu řetěz ze svého krku*). Toto noste
mně na památku, na niž nevře štěstí;
dalať bych víc, leč prázdnou rukou nelze.
Půjdeme, tetko?

Celia. Ano. Buďte zdrav,
můj krásný pane.

Orlando. Rád bych děkoval,
než poklesly jsou nejlepší mé síly;
co posud stojí, holý kůl to jest,⁵⁾
bezduchý balvan.

Rosalinda. On nás volá zpět.
Má pýcha klesla zároveň s mým štěstím;
zeptám se, co nám chce. – Volal jste, pane?
Udatně bojoval jste, přemohl
víc než své nepřátely.

Celia. Půjdem-liž?

Rosalinda. Zkusím to. – Buďte zdrav.⁶⁾

Odejdou Rosalinda a Celia.

Orlando. Jaká to vašeň
můj jazyk tíží? Nemám pro ni slov,
a ona přece chtěla mluvit se mnou.

Le Beau se vrátí.

Ó ubohý Orlando, podlehl;
Charles, neb někdo slabší, jest tvůj vítěz.

Le Beau. Můj milý pane, přátelsky vám radím,
opusťte toto místo. Jakkoliv
jste hoden úcty, pochvaly a lásky,
nicméně vévoda jest v také míře,

že podezřívá každý skutek váš.
Mívát' on vrtochy. Jaký on jest,
spíš sluší uhodnout vám, než mně říci.

Orlando. Mějte mé díky. Ale prosím vás,
která z těch dvou, co byly při zápasu,
jest dcera vévodova?

Le Beau. Dle povahy nižádná z nich, než v skutku
jest ona menší jeho dcera; druhá
jest dcera vyhnaného vévody,
již chová uchvatitel, její strýc,
zde jako společníci dcery své;
neb obě milují se víc než sestry.
Však mohu říci vám, že vévoda
nedávno rozhněval se na svou neteř,
a to ze žádné jiné příčiny,
než že ji chválí lid pro její cnosti
a lituje pro smutný osud otcův.
A věru, jeho zlost na dobrou slečnu
co nejdřív vypukne. – Nuž, buďte zdrav!
Až někdy v lepším světě nežli tento
hodlám se s vámi blíže spřízniti.

Orlando. Jsem velmi povděčen vám; buďte zdrav.

Le Beau *odejde.*

Vždy k horšímu mne osud žene zlému,
od vévody ku bratru ukrutnému. –
Ó božská Rosalindo!

Výjev třetí.

Pokoj v paláci.

Vystoupí Celia a Rosalinda.

Celia. Jak že, tetinko? jak že, Rosalindo? –

Kupido nám buď milostiv! – Ani slova?

Rosalinda. Ani jakým bych za psem hodila.

Celia. Nikoliv, tvá slova jsou tuze vzácná, aby se jimi házelo po psech. Hod' jich několik za mnou, pochrom mne vtípem svým.

Rosalinda. Pak by byly dvě tetky zdělány: jedna by ochromla vtípem, a druhá by se zfantila bez něho.

Celia. A to je všechno k vůli tvému otci?

Rosalinda. Nikoliv, něco jest k vůli otci mého dítěte.⁷⁾ Ó jak pln bodláčí jest tento všední svět!

Celia. To je pouze babí hněv, tetinko, házený po tobě ve svátečním čtveračení; nepůjdeme-li silnicí, pak jej nachytáme i na sukňě.

Rosalinda. To bych jej mohla setřásti, ale tento babí hněv mně vězí v srdci.

Celia. Tedy jej vykašlej.

Rosalinda. Zkusila bych to, kdyby to šlo.

Celia. Musíš zápasit se svými náruživostmi.

Rosalinda. Ach, ty se přidávajíc ke straně lepšího zápasníka, nežli jsem já.

Celia. Nu, pomoz ti Bůh. Ty se chceš svým časem pokusit, nedbajíc nebezpečství pádu.

Ale nechme těch žertů, a mluvmě spolu opravdově. Jest to možná, že jsi z nenadání pojala tak silnou náklonnost k nejmladšímu synu starého sir Rowlanda?

Rosalinda. Vévoda, otec můj, velice miloval jeho otce.

Celia. A vychází z toho, že ty musíš velice milovat jeho syna? Týmž způsobem bych já jej musila nenávidět, neboť otec můj velice nenáviděl jeho otce; ale já nejsem nenávisťnicí Orlandovou.

Rosalinda. Prosím tě, náviděj ho, mně k vůli.

Celia. Kterak pak ne? což není milování hoden?

Rosalinda. Tedy dovol, abych *já* ho proto milovala, a *ty* jej miluj, proto že *já* ho miluji. – Hle, vévoda přichází.

Celia. Oči plné hněvu.

Vystoupí Vévoda Fridrich s dvořany.

Fridrich (*k Rosalindě*). Pospěšte, slečno, v nejrychlejším kvapu náš dvůr opustit.

Rosalinda. Já, můj strýče?

Fridrich. Ovšem,

ty, neti. Jestliže v desíti dnech
na dvacet mil od mého dvora vzdálí
tě zastihnou, zaplatíš to životem.

Rosalinda. Prosím vás, milost pane, nechte mne
vzít s sebou známost mého provinění;
neb pokud sebe i svá přání znám –
ač nesním-li, neb nejsem šlena,
a tuším, to že nejsem – drahý strýče,
já nikdy ani tajným pomyslením
neurazila Vaší Výsosti.

Fridrich. Tak všickni zrádci mluví; kdyby slovy
se mohli ospravedlnit, tož byli
by čisti jako sama nevinnost. –
Měj dosti na tom, že ti nevěřím.

Rosalinda. To ještě nečiní mne zrádkyní.
Co přivádí vás na to podezření?

Fridrich. Tys dcerou otce svého, na tom dost.

Rosalinda. To byla jsem, dřív nežli Vaše Výsost
ho panství zbavila; to byla jsem,
když na váš rozkaz do vyhnanství musil.
Vždyť není zrada dědičná, a třeba
pocházet může též od vašich přátel,
což *mně* jest do toho? Můj otec nebyl
nižádný zrádce. Milostivý pane,
neračte křivdit mně tak velice,
byste mne ubohou ze zrady vinil.

Celia. Slyš, milostivý otče.

Fridrich. Celie,
jen tobě k vůli trpěl jsem ji zde,
sic byl bych dávno za otcem ji poslal.

Celia. Já nežádala, aby směla zůstat.
To byla *vaše* vůle, snad i lítost,
mé mládí tehdáž neznalo ji cenit;
než teď ji znám, a je-li zrádkyně,
jsem já jí také. My vždy spaly spolu,
my spolu vstávaly, se učily,
my spolu hrávaly a jídaly,
všudy, co Junoniny labutě,
jsme nerozlučně byly spřeženy.

Fridrich. Vyzrálát' na tě: její něžný mrav,
ta tichost, ano trpělivost její,
ty mluví k lidu, jenž ji lituje.
Tys zpozdilá, ona tě olupuje
o tvoje jméno, tvoje cnosti se
ve mnohem větším lesku budou zářit,
až jí tu nebude; teď ani muk.
Pevný a neodvolatelný jest
můj výrok: ona musí do vyhnanství.

Celia. Tož, milostivý pane, výrok ten
i nade mnou vyneste, neboť bez ní
mi nelze žíti.

Fridrich. Tys pošetilá. –
Ty, neti, na cestu se připravuj,
prodlíš-li tady přes čas: tvá to smrt.
Odejdou Vévoda Fridrich a dvořané.

Celia. Ubohá Rosalindo, kam se vrtneš?
Chceš směnit otce? Já ti svého dám.
Prosím tě, nebuď smutnější než já.

Rosalinda. Mám větší příčinu.

Celia. Ba nemáš, tetko.
Buď vesela; nevíš, že vévoda
mne, svoji dceru, poslal do vyhnanství?

Rosalinda. To neučinil.

Celia. Neučinil, pravíš?
Tož Rosalinda nemá oné lásky,
jenž učí, ty a já že jedno jsme.
Rozvést nás chtějí, rozloučit se máme,
má drahá dívka? Nikoliv, necht' hledá
jiného dědice si otec můj.
Pročež se rad'me o svém útěku,
kam odebrat se a co s sebou vzít;
a na to nepomýšlej, abys snad
smutný svůj osud sama snášela
a mne tu nechala. Při tomto nebi,
jež nyní kalí se nad naším hořem,
mluv si co chceš, já tebe neopustím.

Rosalinda. Kamž tedy půjdeme?

Celia. Ke strýci mému.

Rosalinda. Ach, jaké nebezpečnoství pro dívky,
jako jsem my, tak daleko se pustit.
Nad zlato krása láká zloděje.

Celia. Já přestrojím se v chudý, sprostý šat,
a hlinkou zamažu si obličej;
učíš taktéž, a pocestujem směle
beze vší bázně.

Rosalinda. Nebylo by lépe,
bych já, jsouc nadprostřední postavy,
převlékla úplně se za mužského,
statný si na bok tesák zavěsíc,
do ruky oštěp vezmouc, v chování
(ať při tom ženské bázně v srdci mém

jest skryto cokoliv) po furiantsku
si počínajíc, za příkladem jiných
zbabělců, kteří nestatečnost svou
zakrývají pohledem zuřivým.

Celia. Kterak ti říkat mám co mužovi?

Rosalinda. Nechci mít jméno horší nežli měl
panoše Jovišův, tož Ganymedem
mne nazývej. Jak tobě budu říkat?

Celia. Nějak to srovnale s mým postavením,
ne více Celie, než Aliena.

Rosalinda. A což pak, tetko, bychom vzaly s sebou
dvorského šaška tvého otce? On
by cestou příjemně nám krátil čas.

Celia. Ten půjde se mnou do širého světa;
s ním já to spravím. Nyní pojďme sebrat
své klenoty a všechny drahotiny,
vyhlídnout příhodný si čas a cestu
nejbezpečnější, bychom snadno skrýti
se mohly, jsouce pronásledovány.
Již těšme se, než krátká doba mine,
na místě vyhnanství nám volnost kyne.

Odejdou.

Jednání druhé.

Výjev první.

Ardenský les.

Vystoupí Starší vévoda, Amiens a jiní dvořané v kroji mysliveckém.

Vévoda. Nuž, druhové a bratři u vyhnanství,
zdaž návyk neučinil příjemnější
nám tento život nežli prázdňý lesk?
Nejsou-liž tyto lesy bezpečnější
než závistivý dvůr? Zde cítíme
jen Adamovu pokutu, nestejnost
počasí ročních: ledovaté kly,
nevlídné soptění zimního větru,
jenž hryzne-li mne, neb ofoukne z ostra,
až otřesu se zimou, usměji se
a pomyslím: to nejsou pochlebníci,
než rádcové, jenž dávají mně cítit
kdo jsem. Prospěšnot' zkoušet protivenství,
jenž jako ropucha sic šeredné
a jedovaté jest, však v hlavě své
převzácný skrývá klenot.⁸⁾ Život tento,
prost společenských pout, nachází mluvu
ve stromích, knihy v živých potocích,
kázání v kamenech, a dobro ve všem.
Nedámť ho za jiný.⁹⁾

Amiens. Jaké to štěstí,
že Vaše Milost krutost osudu
v tak klidný, vděčný vykládá si smysl.

Vévoda. Pojď, máme ulovit si zvěřinu?
A přec mi líto pestrých ubožáků,

zpustlého toho města zrozců,
že v domově svém musí nastavit
své tučné boky hrotům bradatým.¹⁰⁾

První šlechtic. Ten zádumčivec Jaques, milost pane,
se v skutku z toho rmoutí; v této věci
prý ukrutnější jste nad svého bratra,
jenž vyhnal vás. Pan Amiens a já
jsme dneska příkradli se za něj, an
rozložen za dubem byl, jehož staré
kořání vyčnívá nad potokem
tu v háji hrčícím. V tom přijde jelen
vyplašený a raněný od lovce,
by skonal; opravdu pak, milost pane,
to zvíře ubohé tak hekalo,
že nadmutá div nepraskla mu prsa,
velké pak krápěje se řinuly
mu s očí přes nevinný obličej
ve smutném kvapu. Tak stál srstnatec
ten ubohý, an zádumčivý Jaques
naň upřeně se díval, na samém
až kraji ručeje, slzami svými
jej množe.

Vévoda. Což pak tomu říkal Jaques?
Nerozjímal o tomto divadle?

První šlechtic. Ba ovšem, v tisícerych podobenstvích.
Předně, že do potoka zbytečně
své slzy cedil. *Ubohé ty zvíře,*
tak pravil, *světákům se podobáš,*
odkazujícím vůlí poslední
nejvíce těm, kdož sami dosti mají.
Pak že osamotněl a opuštěn jest
od chlupatých svých přátel. *Arcit'*, pravil,
neštěstí rozplašuje společníky.
Zatím kol něho bezstarostné stádo
vypasené se hnalo, žádný kus pak
se nezastavil, by jej pozdravil.
Jen dále, pravil Jaques, *otylí*
a vykrmení měšťáci, toť způsob;
proč nevšímate sobě ubohého
kleslého, hynoucího spolutvora?
Tak vyjížděl si trpce na všecko:
na venkov, město, dvůr, na život lidský,
a všecky nás co samé loupežníky
a tyrany proklínal, jenž i zvěř
z přirozeného obydlí jejího
vyplašují a na smrt stíhají.

Vévoda. V tom rozjímání jste ho opustili?

Druhý šlechtic. My opustili jej, an ještě déle
nad stenajícím plakal zvířetem
a rozjímání činil.

Vévoda. Ved'te mne
k onomu místu; setkávám se s ním

vždy rád, když má svou omrzelou chvíli.
Pak bývá pln nápadů.
Druhý šlechtic. Bez průtahu vás k němu provodím.
Odejdou.

Výjev druhý.
Pokoj v paláci.

Vévoda Fridrich, pánové a dvořané.

Fridrich. Kterak jest možná, aby nikdo jich
byl neviděl? To nevěřím. Zajisté
že zrádci někteří při dvoře mém
jim pomáhali, srozuměni jsouce.
První pán. Nelze mně zvědět, kdo by je byl viděl.
Komorné viděly ji ulehnout,
a časně ráno byla postel prázdná.

Druhý pán. Ten všivý chlap, jehožto nápadům
se Vaše Milost často smává, též
se pohřešuje. A Hesperia,
komorná princeznina, přiznává se,
že poslouchala, kterak vaše dcera
a její tetka vychvalovaly
prý vysoce jak spůsobnost tak krásu
onoho zápasníka, jenž nedávno
svalovitým Charlesem o zem praštil;
i myslí, ať odešly kamkoliv,
že mladík ten jest v jejich společnosti.

Fridrich. Pošlete k jeho bratru, dostavte
mně toho hejska; pakli není doma,
nechť přijde bratr jeho, ten mi jej
zajisté musí najít. Spěšte honem,
a všude ptejte se a vyšetřujte,
přivést mi zpět nemoudré uprchlice.
Odejdou.

Výjev třetí.
Před domem Oliverovým.
Vystoupí Orlando a Adam z rozličných stran.

Orlando. Kdo to?

Adam. Vy, mladý pane? Ó můj milý pane,
můj drahý pane, ó vy upomínko
na starého sir Rowlanda! Co chcete
zde? Proč jste cnostný? proč vás lid má rád?
A proč jste něžný, silný, udatný?
Proč porazil jste ve své zpodilosti
hranáče zápasníka vévodova?
Až příliš rychle vaše pověst vás
předešla domů. Což nevíte, pane,
že jistým lidem cnosti jejich škodí?
Tak vám; neb vaše cnosti, milý pane,
vás ve své ctihodnosti zrazují.
Jaký to svět, kde naše ozdoba
nás otravuje!

Orlando. Co se stalo? mluv.

Adam. Ó nešťastný mladíku, nevstupujte přes tento práh; pod tímto krovem žije nepřítel všechněch vašich výtečností, váš bratr – (ne, nic bratr; ale syn – ba ani syn; nechci ho zváti synem toho, ježž zváti jsem chtěl jeho otcem) – slyšel vás chválit, a té noci chce zapálit vaši spací komnatu a tak vás zahubit; nepoštěstí-li se mu ten úklad, bude jiné strojit, by odstranil vás. Přeslechlť jsem tajně ty jeho zámysly. Zde není více meškání vašeho, neb tento dům jest peleš lotrovská, jeho se hrozte a nevstupujte tam.

Orlando. A kampak myslíš abych se odebral?

Adam. Vše jedno, kamkoli, jen sem když nevstoupíte.

Orlando. Mám tedy jít a žebrotou se živit? anebo ohavným, násilnickým mečem dobývat na silnici výživy? To musil bych, nevím sic pomoci; to ale činit nechci, raději se podrobit chci zlobě převrhlého a krvežíznivého bratra.

Adam. Nikoliv, můj milý pane, Já mám pět set korun, uspořenou to mzdu pod vaším otcem, které jsem schraňoval co zálohu, až vetché hnáty mé by přestaly mně sloužit a mé nevážené stáří do kouta bylo odstrčeno. Vemte je, a On, jenž živí havrany a stará se vrabcům o pokrm, buď podporou mi v stáří! Vizte peníze a vemte je všechny, já pak nechť jsem vaším sluhou. Ač stár vyhlížím, jsem přec silný dost a veselý, neboť za svého mládí já nikdy nenapouštěl svoji krev horkými, bouřlivými nápoji, a nikdy s nestydatým čelem jsem nevyhledával zříděl vysílení. Mé stáří podobá se jasné zimě, ač mrazivé, přec mírné. Nechte mne jít s vámi, zajisté posloužím vám ve všechněch případech i potřebách tak jako kterýkoliv mladší muž.

Orlando. Ó dobrý starče, jak se v tobě zračí dávných to časů vytrvalá věrnost, kdež služba konala se z oddanosti,

ne za mzdu. Nejsit' po nynější modě,
kde namáhá se jen kdo výše čelí,
a dosáhne-li svého cíle, službu
již povrhá. Ty nejsi takový.
Než, starče ubohý, ty pěstuješ
strom uschlý, který všecku práci tvoji
již sotva jenom květem odmění.
Nuž pojďme spolu, přec snad nějaké
si skrovné vyživení opatříme,
než úspor tvého mládí utratíme.

Adam. Již pojďte, pane, budet' následovat
vás věrně až do posledního dechu.

Od sedmnáctého již roku svého
zde žiji, téměř již osmdesátník;
dál žít zde nebudu. V sednáctém roce
tak mnohý štěstí svoje vyhledává,
v osmdesáti čáky víc nestává.
Já na světě nežádám nic jiného,
než neumřít co dlužník pána svého.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Les v Ardenách.

Vystoupí Rosalinda v mužském oděvu, Celia co pastýřka a Brousek.

Rosalinda. Ó Joviši, kterak jsem celá zemdlena!

Brousek. Já bych o všecko ostatní nedbal, jen kdyby moje nohy nebyly zemdleny.

Rosalinda. Měla bych chuť činit hanbu svým mužským šatům a dát se do pláče jako ženská;
ale musím těšit slabší nádobu, neboť kabát a zpodky musejí mít více zmužilosti nežli
sukně. Pročež buď dobré myslí, milá Alieno.

Celia. Prosím tě, měj se mnou t[r]pělivost; již nemohu dále.

Brousek. Raději bych se s vámi snášel nežli vás nesl, a přece nenesl bych žádný kříž,
kdybch nesl vás, neboť myslím, že máte sotva krejcar v kapse.¹¹⁾

Rosalinda. Dobře, tedy toto jest Ardenský les.

Brousek. Nyní, co jsem v Ardenách, jsem jenom tím větší blázen. Dokud jsem byl doma,
vedlo se mně lépe, ale pocestní musejí být spokojeni.

Rosalinda. Buď tak, milý Brousku. – Ale hle, kdopak to přichází? Mladík a stařec ve vážné
rozmluvě.

Vystoupí Korin a Sylvius.

Korin. Tak bude vždycky tebou pohrdat.

Sylvius. Ó Korine, kterak ji miluji!

Korin. Rád věřím, neb jsem také miloval.

Sylvius. Ve stáří svém to věřit nemůžeš,
třeba's byl mlád tak vroucně miloval,
jak kdokoliv jen z lásky v noci vzdychal.
A rovnala-li se tvá láska k mé
(ač sotva kdo tak miloval jak já),
kolik jsi směšných kousků natropil,
k nimž tvoje vášeň by tě byla svedla?

Korin. Ba na tisíce, jež jsem zapomněl.

Sylvius. Ó to's nemiloval s tou vroucností,
když mohla vyjít tobě z paměti
jen nejmenší nemoudrost, ku které

tě láska přiměla; to's nemiloval.
Anebo neseděl-lis, jako já teď,
a neomrzela posluchače chválou
své milenky, to's nikdy nemiloval.
Anebo náhle-li tě vášeň tvá
nehnala ze společnosti jak mne,
nemilovals. Ó Foebe, Foebe, Foebe!

Rosalinda. Ach, ubohý pastýři, skoumajíc
tvou ránu, běda! nalezla jsem svou.

Brousek. A já svou. Pamatuji se na to, když jsem co zamilovaný rozlámal svůj kord o kámen,
pravě, že to jest za jeho noční návštěvy u Johanky Smíškovic; pamatuji se, kterak jsem
líbal její prací plácačku a kraví vemeno, jež dojívala svými prostomile roztaženými prsty;
pamatuji se, kterak jsem místo ní milkoval s luskem, a obdržev od ní dva lusky vrátil jí je
zase, pravě s plačky: nos to na mou památku! My, kteří jsme praví milovníci, míváme
přepodivné nápady; ale jako v přírodě všecko pomíjí, tak všecka přirozenost lásky pomíjí
v bláznovství.

Rosalinda. Ty mluvíš moudřeji nežli sám víš.

Brousek. Já nepoznávám svůj vtip dříve, pokud si o něj nerozbiji hnáty.

Rosalinda. Bože, jak ten pastýř miluje,
také s mou se láskou shoduje.

Brousek. Též s mou, jen že mi začíná již plesnivět.

Celia. Prosím, optej se někdo toho muže,
zda nechtěl by nám prodat něco k jídlu;
neb hynu hladem.

Brousek. Hej, troupe!

Rosalinda. Zticha, blázne, což je tvůj příbuzný?

Korin. Kdo to volá?

Brousek. Lepší lidé
než ty jsi.

Korin. Sic by byli velmi bídní.

Rosalinda. Jen zticha. Dobrý večer, příteli!

Korin. I vám, můj sličný pane, a vám všem.

Rosalinda. Prosím tě, pastýři, možná-li v poušti
té z lásky nebo za peníze dostat
něčeho k jídlu, doved' nás na místo,
kde bychom odpočinuli a pojedli.
Ta dívka zde je po cestě tak mdlá,
že klesá slabostí.

Korin. Můj sličný pane,
jest mně jí líto. Přál bych sobě, více
jí k vůli nežli sobě, abych mohl
jí pomoci; než já jsem sluha jen,
a nestřihám ty ovce, které pasu.
Můj pán je skrblík, který málo dbá,
by pohostinstvím cestu k nebi hledal;
a pak jsou jeho stáda, košáry,
pícníky na prodej; v ovčárně naši
za příčinou nepřítomnosti jeho
nic není, čeho byste požít mohli.
Než podívejte se a sami sud'te;
mně osobně velevítání bud'te.

Rosalinda. A kdo jest kupec těchto stád a pastvin?

Korin. Ten mladík, jež jste prv' tu viděli,
jemuž však málo záleží na koupi.

Rosalinda. Slyš, dá-li se to slušně udělat,
kup ty ten domek, se stády a lady;
peníze k tomu dáme tobě my.

Celia. A přidáme ti mzdy. Mně líbí se
ta krajina i chtěla bych tu ráda
svůj život trávit.

Korin. Celé hospodářství
jest na prodej. Nuž tedy pojd'te se mnou,
a jest-li že dle našich o tom zpráv
zalíbí se vám půda, její výnos
a celý způsob toho živobytí,
chci honem to za vaše zlato koupit,
co věrný sluha k vám do služby vstoupit.
Odejdou.

Výjev pátý.

Tamtéž.

Vystoupí Amiens, Jaques a jiní.

Amiens (*zpívá*). Kdo pod střechou zelenou
odpočívát chce se mnou,
veselého zpěvu znění
mísit v ptačí šveholení,
jen sem, ó sem jen spěš,
neb zde nenalezneš
žádného odporu,
krom nečasu vzdoru.

Jaques. Dál, dál, prosím tě. dál.

Amiens. Činilo by vás to těžkomyslným, pane Jaques.

Jaques. To právě chci, jen dál. Dovedu ssát těžkomyslnost ze zpěvu, jako vyssává kolčavka
vejce. Dál, prosím tě, dál.

Amiens. Můj hlas jest chraplavý, vím, že se vám nemůže líbiti.

Jaques. Já nežádám, abyste se mně líbil, nýbrž abyste zpíval. Tedy jen dál, jinou sloku; tuším
že tomu říkáte sloka?

Amiens. Jakkoliv chcete, pane Jaques.

Jaques. Já se nestarám o taková jména, což mi do toho. Tedy budete zpívat?

Amiens. Více k vaší žádosti, nežli k svému potěšení.

Jaques. Dobře tedy; je-li vůbec můj způsob děkovati někomu, tedy děkuji vám. To, co se
nazývá poklonami, přichází mi tak, jako když se potkají dva otevřhubové; a když se mi
někdo hodně vážně poděkuje, připadá mi to, jakobych mu byl daroval vídenský a on se mi
děkoval po žebrácku. Pojd'te, zpívejte, a kdo nechce zpívat, ať drží hubu!

Amiens. Dobře tedy, skončím tu písničku. – Zatím, pánové, prostírejte k jídlu. Vévoda chce
pod tímto stromem stolovat. – On vás celý den hledal.

Jaques. A já se mu celý den vyhýbal. On jest mi tuze svárliv; já zajisté myslím na tak mnohé
věci jako on, ale chvála Bohu nehonosím se tím. Pojd'te, cvrlikejte.

Amiens (*zpívá*). Kdo se ctižádosti vzdáš,
v nebi jasném radost máš,
potřebu svou prací kryješ,
výše nad svůj stav nenyješ,
jen sem, ó sem jen spěš,
neb zde nenalezneš

žádného odporu,
krom nečasu vzdoru.

Jaques. Já vám povím také verš k tomuto nápěvu, jež jsem včera udělal vzdor své vymýšlivosti.

Amiens. A já jej budu zpívat.

Jaques. Zníť takto:

Kdo se proti domnění
náhle v osla promění,
a z vrtochu nemoudrého
vzdá se jmění, klidu svého,
dukdám, dukdám, dukdám,
jen přiveďte ho k nám,
zde více takových
nalezne druhů svých.

Amiens. Co je to *dukdám*?

Jaques. To je řecké zaklínání, kterým se volají blázni do kola. Půjdu spat, budu-li moci; a nebudu-li moci, dám se do všech egyptských prvorozců.

Amiens. A já půjdu hledat vévodu; jeho tabule jest připravena.
Odejdou.

Výjev šestý.

Tamtéž.

Vystoupí Orlando a Adam.

Adam. Milý pane, dále nemohu; ó, umírám hladem. Zde ležím a vyměřuji hrob svůj. Mějte se dobře, milý pane.

Orlando. Jak že, Adame, nemáš více srdnatosti? Ještě neumírej, jen trochu se pamatuj, jen trochu měj trpělivost. Tato-li drsná pustina chová něco divokého, tedy buď já mu budu za pokrm, anebo učiním je pokrmem tobě. Tys více dle domnění blizek smrti nežli dle sil svých. Mně k vůli se upokoj a ještě chvíli odolej smrti; já hnedle se zas vrátím, a nepřinesu-li ti nic jíst, tedy ti dovolím umřít; pakli však umřeš dříve než přijdu, budu se hněvat, že jsi mi spůsobil marnou práci. Tak! ty se usmíváš; já budu hned zas u tebe. – Ale ty zde ležíš na studeném povětří; pojď, já tě odnesu pod nějakou střechu; a hladem nesmíš umřít, je-li něco živého v této pustině. Jen buď dobré mysli, milý Adame.

Odejdou.

Výjev sedmý.

Tamtéž.

Přinese se pokrytý stůl. Vystoupí Starší vévoda, Amiens a dvořané.

Vévoda. Tuším, že proměnil se v divé zvíře,
v lidské mi podobě najít ho nelze.

První šlechtic. Před chvílí, milost pane, odešel
rozveselen, že slyšel písničku.

Vévoda. Když člověk ten, jenž samý skřípot jest,
si v hudbě libuje, tož ve sférách
co nejdřív bude souzvuk porušen.
Hledejte ho, ať přijde; chci s ním mluvit.

Vystoupí Jaques.

První šlechtic. Tuť sám přichází, uspořiv mi práci.

Vévoda. Aj, milý pane, jaký pak to spůsob,
že ubohé své přátele tak marně
necháte dychtit po své společnosti?
Vyť vypadáte vesele!

Jaques. Já našel blázna, blázna v tomto lese,
pestrého blázna¹²⁾ – ó ty bídný světe!
Jako že jídlem živ jsem, blázna zde
jsem našel, jenž naznak leže hřál
se na slunci a pořádnými slovy
lál Štěstěně – a přec byl pestrý blázen.
*Dobrý den, blázne, pravím, načez on:
Nechtějte, pane, nazývat mne bláznem,
dokud mi nebe štěstí nepošle.*¹³⁾
Pak vyndal z kapsy hodinky, podíval
se na ně havraníma očima,
a pravil velemoudře: *Deset hodin;
jeť z toho patrnó, jak běží svět:
před hodinou teprvé bylo devět,
a za hodinu bude jedenáct.
Tak každou hodinu víc zrajeme,
a každou hodinu víc hnijeme,
až pak jest konec všemu.* Když jsem slyšel
tak rozjímáti strakatého blázna
o čase, plíce moje začaly
jak kohout kokrhát, že bláznové
dovedou mudrovat tak hluboce,
a hodinu, dle jeho hodinek,
jsem napořád se smál. Ó šlechtný,
ó ctihodný ty blázne! Strakatá
kazajka je přec nejkrásnější kroj.

Vévoda. Jaký to blázen jest?

Jaques. Ó ctihodný!
On dvořáninem byl a povídá,
když ženské mladé prý a krásné jsou,
že mají dar to vědět; v jeho mozku,
jenž tak jest vyschlý, jako suchar, který
po plavbě zbyl, jsou divné příhrady
plné pozorování, ježto dává
po kouskách od sebe. – Ó kýž jsem bláznem!
šat strakatý si přeji nade všecko!

Vévoda. I máš jej mít.

Jaques. Jen ten mi bude slušet,
ač jest-li že mně mermomocí chcete
upírat všecku moudrost. Potom musím
mít svobodu, a tolik svobody
co vítr, ofouknouti kohokoliv
dle libosti; neboť to právo bláznů.
A ti, kteří nejvíce dopálení
budou mým bláznovstvím, necht' smějí se
nejhlasiťji. Což tak musí být?
Toť patrnó, jak cesta do kostela:
kdo bláznem trefně dotknut, nemoudrý
by byl – ať bolí ho to nevím jak –
kdyby se necitlivým nestavěl;
sic pošetilost muže moudrého
by rozbírána byla porůznými

záblesky blázna. Jen mně přiodějte
co šaška, abych mluvit směl co myslím,
a já vám skrz a naksrz vyčistím
nakaženého světa choré tělo,
jen ochotně-li moje léky přijme.

Vévoda. Fi, styď se, vím již co bys učinil.

Jaques. Což mohl činit bych, než všechno dobré?

Vévoda. Nejohavnější bysi páchal hřích
káraje hřichy. Neboť ty jsi sám
byl prostopášník, a tak smyslný
jak chlipnost sama; a ty všechny vředy
a rány zjitřené, co následek
své prostopášnosti, bys uvalovat
chtěl teď na celý svět?

Jaques. Kdo žaluje
na panující pýchu, zdaliž tím
někoho zvláště kárá?
Zdaž nedme¹⁴⁾ se tak vysoko jak moře,
až samým vysílením opadá?
Kterou pak ženskou v městě jmenuji,
řku-li, že měšťky příjmy knížecí
nosí na nebodných svých ramenou?
Která se opovází povědit,
že míním ji, když její sousedka
jest právě taková? Aneb kde jest
tak velký sprosták, aby ke mně řekl,
že k jeho nádheře nic nepřispívám
(jakobych mínil jej), tak bláznovství
své přiměřuje k mému horlení?
Kterak že? čím jej urazil můj jazyk?
Měl-li jsem pravdu, urazil se sám;
a je-li vady prost, tož poletuje
mé kárání co husa divoká,
k níž nikdo nehlásí se. – Kdo tu jde?

Vystoupí Orlando s vytaseným mečem.

Orlando. Zadržte, ani sousta více!

Jaques. Já
jsem ještě ani nedal do huby.

Orlando. A také nedáš, dokud nenakrmen
jest nuzný.

Jaques. Co as to jest za kohouta?

Vévoda. Činí tě neštěstí tak smělého,
aneb to pohrdání dobrým mravem,
že tak vši zdvořilosti prost se zdáš?

Orlando. Prvním jste uhodl, trnový osten
největší nouze setřel se mne tvářnost
uhlazeného mravu; zrozenec
jsem této země, ne bez vychování.
Však varujte se, pravím, synem smrti
jest, kdo se dotkne toho ovoce
dřív, než svou potřebu ukojím já.

Jaques. A když to s rozumem se nestane,
pak umru.

Vévoda. Co pak chcete? Zdvořilost
spíš přinutí nás, nežli nucení
nás pohne k zdvořilosti.

Orlando. Hynu hladem,
dejte mi jíst.

Vévoda. Posad'te se jezte,
a buďte vítán k naší tabuli.

Orlando. Tak laskava j[s]ou vaše slova? Ó,
prosím vás, odpusťte mně; myslil jsem,
že všechno zde musí být divoké,
a proto jsem tak osupil se na vás.
Kdokoliv jste, jenž v nepřístupné poušti
té v stínu zádumčivých haluzí
v zahálce trávíte čas plazivý,
poznali-li jste někdy lepších dnů,
do kostela-li vás kdy zvony zvaly,
při hostině-li seděli jste kdy,
s očí svých někdy slzu setřeli,
neb víte-li, co jest mít útrpnost
neb nacházeti jí: mé prosby mějtež
moc násilí, a v této naději
schovávám svůj meč.

Vévoda. Ba právě že jsme znali lepší dni,
že svaté zvony zvaly nás k chrámu,
že sedávali jsme při hostinách
a s očí stírali si krápkje,
jež blahá útrpnost nám vyloudila,
a protož posad'te se bez starosti
a podle libosti si poslužte,
tím za vděk vezma, co nám možno jest
vám poskytnout ve vaší potřebě.

Orlando. Tož, prosím, chvílku jídla ušetřte,
pokud jak srnka nenajdu své mládě,
bych nakrmil je. Stařec ubohý
jest se mnou, který z pouhé lásky ke mně
se mnohý trpký krok nakulhal za mnou;
neb dokud on nebude ukojen,
dvojím jsa sklíčen zlem: věkem a hladem,
já nedotknu se sousta.

Vévoda. Jděte proň,
my nepožijem zatím ničeho.

Orlando. Ó díky vám, a Bůh vám za to zaplat'.
Odejde.

Vévoda. Hle, nejsmeť jediní my nešťastní,
to obecné, rozsáhlé divadlo
víc poskytuje smutných výjevů,
než prkna, na kterých hrajeme my.

Jaques. Ba celý svět jest divadlo, a muži
a ženy jsou jen hercové a herečky,
jenž vystoupí a zase odejdou,

a jeden člověk hraje mnoho úloh,
sedmerý věk¹⁵⁾ jest tolikeré dějství.
Nejprv to dítě, v náručí své chůvy
plačíc a slintajíc; pak bečící
hoch školní s ranní tváří červenou
a taškou na knihy, jenž nevrle
co hlemejžd' do školy se plíží; pak
milovník, vzdychající jako pec
a žalostivě o milenčině
obočí pějící; a potom vojín,
podivně klející, s bradou jak pardal,
nedůtklivý co do cti, k svárům náhlý,
jenž hledá slávu, tuto bublinu,
i v ústech děla; dále zase soudce
s okrouhlým sličným bříškem, nakrmeným
kapouny, s přísným vzhledem, pravidelně
přistřiženými vousy, jenž jest pln
přemoudrých vět, jalových příkladů;
věk šestý nastupuje hubený
o trepkách Pantalón, jemužto sedí
na nose brýle, stranou měsíc visí,
a jehož mladé, zachovalé zpodky
jsou příliš veliké na scvrklá stehna,
an silný mužský hlas, blížíc se zase
k dětskému diskantu, piští a hvízdá;
nejposlednější ze všech výjevů,
kterým se končí tato podivná
a dějů plná divadelní hra,
jest druhé dětinství a úplné
zapomenutí všeho, bez zubů,
bez očí, bez chuti a beze všeho.

Vrátí se Orlando s Adamem.

Vévoda. Vítejte nám, a složte ctihodné
své břemeno; necht' pojí.

Orlando. Děkuji
vám v jeho jménu.

Adam. Tohoť potřebí,
neb sotva mluvím, bych sám děkoval.

Vévoda. Vítejte, berte! Obtěžovat vás
teď nechci otázkami, jaký jest
váš osud. – Zahrajte nám nějakou,
a vy nám, strýče, něco zazpívejte.

Hudba.

Amiens (zpívá). Od severu vítr duje,
ale přec tak nesužuje,
jako nevděk vezdejší;
jakkolivěk zostra fouká,
aspoň v oči nám nekouká,
jesti' snesitelnější.
Hej, hola! prozpěvujte pod zeleným krovem,
že přátelství a láska jsou často prázdným slovem.
Hola, ho! krov zelený!

život náš jest veselý.
Víc než mráz, jenž kosti svírá,
našemu se citu zpírá,
za dobré odplata zlá;
třeba vodu v kámen mění,
přec tak bolně ostrý není,
jako mysl nevděčná.
Hej, hola! prozpěvujte pod zeleným krovem,
že přátelství a láska jsou často prázdným slovem.
Hola, ho! krov zelený!
život náš jest veselý.

Vévoda. Nuž, jste-li syn dobrého Rowlanda,
jak v důvěře jste šeptal, a mé oči
poznávají na vašem obličej
věrné to jeho podobizně, buďte
mně vítán srdečně. Jsemť vévoda,
jenž miloval vždy otce vašeho.
Do jeskyně mé pojd'te, vypravujte
mně příběh svůj. – Ty také, dobrý starče,
buď vítán mně jako sám tvůj pán!
Pod paždí vemte jej. – Vy pak mi dejte
svou ruku a svůj osud povídejte.
Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

Pokoj v paláci.

Vystoupí Vévoda Fridrich, Oliver, šlechtici a jiní dvořané.

Fridrich. Že od té doby jste ho neviděl?
To těžko věřit. Věru, kdybych nebyl
tak velký dobrák, nehledal bych teprv
spravedlivého hněvu předmět jinde,
když ty jsi tu. Než poslyš: vyhledej
mi bratra svého, ať jest kdekoliv,
hledej se svíčkou v ruce, do roka
buď živého neb mrtvého jej dostav,
aneb se nevracej víc do mých zemí.
Tvé pozemky, i sic co svého zovíš
a co má cenu, zatím zabavuji,
dokud sám bratr tvůj to nevyvrátí,
co smýšlím o tobě.

Oliver. Ó kýchá zná Vaše Výsost srdce mé!
Já nikdy nemiloval svého bratra.

Fridrich. Tím větší's darebák. Pryč! vystrčte
ho ze dveří, a dejte úředně
odhátat jeho dům i všechny statky.
Pospěšte, ať ho dostanete pryč.

Výjev druhý.

Les.

Vystoupí Orlando s listem v ruce.

Orlando. Tu vis, má písni, svědku lásky mé; –
ty, noci královno trojvěnčená,¹⁶⁾
ó vzhledni cudně s bledé výše své
na lovkyni, která mne v moci má.
Ó Rosalindo! v tyto stromy vrýti
chci jako do knihy myšlénky svoje,
by každé oko tuto mohlo čísti,
jak všude velebeny cnosti tvoje.
Nuž chutě, každý strom ať oslaví
zpanilou, nevýslovně krásnou ji.
Odejde.

Vystoupí Korin a Brousek.

Korin. A jak se vám líbí toto pastýřské živobyetí, pane Brousku?

Brousek. Abych se přiznal, pastýři, samo v sobě je to dobré živobyetí pastýřské, nestojí za nic. Jakožto samotářské se mi dobře líbí, ale jakožto soukromé je to velmi hanebné živobyetí. Jakožto venkovské se mi líbí, ale že není dvorské, proto je omrzelé. Jakožto sporé živobyetí jest mi po chuti, ale že v něm není více hojnosti, protiví se velice mému žaludku. Máš v sobě kus filosofie, pastýři?

Korin. Víc nic, nežli že vím, čím více kdo stůně, že je mu tím hůř; že tomu, kdo nemá ani peněz, ani prostředků, ani spokojenosti, ucházejí tři dobří přátelé; že déšť smáčí a oheň pálí; že dobrou pastvou tuční ovce; že velikou příčinou noci jest nepřítomnost slunce, a že člověk, jenž ani přirozeně ani uměle nenabyl rozumu, buď může stěžovati sobě na špatné vychování, anebo pochází z velmi hloupého rodu.

Brousek. Takový jest přirozený filosof. Byl jsi někdy u dvora, pastýři?

Korin. Nikdy.

Brousek. Tedy budeš zatracen.

Korin. To ne, doufám, – –

Brousek. Opravdu, zatracen budeš, jako špatně upečené vejce, po jedné straně.

Korin. Proto že jsem nebyl u dvora? a kterak to?

Brousek. Proto že když jsi nebyl nikdy u dvora, nespátřil jsi nikdy dobré mravy; a když jsi nikdy nespátřil dobré mravy, tedy jsou tvé mravy špatné; špatnost ale jest hřích a hřích zatracení: tedy jsi v odvážlivém postavení, pastýři.

Korin. Ani dost málo, Brousku; to, co je u dvora dobrým mravem, jest na venkově směšné; jako venkovské chování jest nad míru směšné u dvora. Vy jste mi povídal, že se u dvora nehubičkujete, ale že si líbáte ruce; tato zdvořilost byla by nečistá, kdyby dvořané byli pastýři.

Brousek. A proč to, zkrátka?

Korin. Proč? Poněvadž pořád máme v rukou ovce, a ty, jak víte, mají zamaštěné rouno.

Brousek. A což se ruce dvořanů nepotí? či mastnota ovčí není tak zdravá jako člověčí pot? To je zpozdilé, zpozdilé; pověz lepší důvod.

Korin. Potom jsou ruce naše drsné.

Brousek. Tím spíš je ucítí vaše rty. Zase zpozdile; lepší důvod.

Korin. A bývají často zamazány od dehtu z ovčí masti. Či chcete líbat dehet? Ruce dvořanů jsou napuštěny pižmem.

Brousek. Ty zpodilý člověče! ty pokrme červů u srovnání s pořádným kusem masa! Uč se od moudrých a slyš: pižmo jest horšího původu nežli dehet, není to nic jiného nežli nečistý výkal kočičí. Oprav svůj důvod, pastýři.

Korin. Váš vtíp jest mi příliš dvorský; já toho nechám.

Brousek. Chceš zůstat zatraceným? Pomoz ti Bůh, zpozdilý člověče! Bůh tě naprav, tys' hlupák.

Korin. Pane, já jsem poctivý dělník, já sklízím co jím a vydělám si co nosím; já nemám nikoho v nenávisti a nikomu nezávidím jeho štěstí; já se těším z blahobytu jiných a snáším

trpělivě své trampoty; největší pak má chloubu jest, když moje ovce se pasou a jehňata moje cucají.

Brousek. A jiný hřích pášeš tím, že svádíš ovce s berany a živíš se dobytčím kuplířstvím, že děláš náhončího beranu se zvoncem a zrazuješ roční jehně starému klepohlavému roháči, a to proti všemu rozumnému pravidlu. Nepřijdeš-li za to do pekla, tedy nemusí čert žádné pastýře chtít, sic nevím jak bys' mu ušel.

Korin. Tu přichází pan Ganymed, bratr mé nové paní.

Vystoupí Rosalinda, čtoucí z listu papíru.

Rosalinda. Vše, co drahým skvostem sluje,

Rosalinda převyšuje.
Vítr hlásá bystrým letem
Rosalindy chválu světem.
Sebe krásnější to malba
proti Rosalindě šalba.
Nad vše krásky jediná
Rosalinda zpanilá.

Brousek. Takto chtěl bych veršovat osm let po sobě, vyjma čas oběda, večere a spaní; tot' je právě jako když jedou hokyně s máslem na trh.

Rosalinda. Tedy ven s tím, blázne!

Brousek. Tu máte na okázku:

Jelena to k laňce táhne,
ať po Rosalindě sáhne.
Kočka po kocouru touží,
Rosalindu láska souží.
Kožich vycpán býti musí,
to i Rosalinda zkusí.
Ženci v poli snopy váží,
Rosalinda u nich stráží.
Sladké jádro v trpké slupce,
to je Rosalinda v jupce.
Nade všechny růží krásky
Rosalinda s trnem lásky.

Tot' je zpropadený drnkot veršů; proč se tím otravujete?

Rosalinda. Mlč, hlupáku; já je našla na stromě.

Brousek. Věru, ten strom nese špatné ovoce.

Rosalinda. Budu jej tebou štěpovat, totiž mišpulí, pak bude mít nejranější ovoce; neboť ty shniješ dřív ještě, nežli napolo uzraješ, a to je pravá vlastnost mišpule.

Brousek. Mluvil jste, ale zdali moudře nebo ne, nechť posoudí les.

Vystoupí Celia čtoucí z papíru.

Rosalinda. Ticho!

Má sestra jde a něco čte; jdi stranou.

Celia. Proč by měla něma býti
krajina ta liduprázdná?
Se všech stromů mají zníti
plným hlasem slova rázná!
Zde: jak skrovně vyměřena
života našeho dráha,
chvilka prchává co pěna
že náš celý věk obsáhá.
Tam: jak láska nejčistější
nevěrnou sklamána duší;
a na větve nejpěknější

i na konec vět, jak sluší,
„Rosalinda“ budiž psáno,
aby čtoucím známo bylo.
Jaký nebe, odhodláno,
výbor cností v jedno slilo.
Příroda mu byla k službě:
nejlepší všech tvorů vnady,
něžným srdcím k vřelé tužbě,
spojila dle moudré rady.
Ladné Heleniny líce,
ne pak srdce, vznešenost
Kleopatry, nad to více
Atalanty zdařilost,
Lukrecie cudnost mravu,
vše to zříte v Rosalindě:
Tvůrci svému na oslavu
skví se vším, co různě jinde.
Tak nebe chtělo zdobenu ji míti;
jí do smrti chci věrným sluhou býti.

Rosalinda. Ó dobrotivý Joviši! jak omrzelým kázáním jsi trápila své posluchače, ani jednou neřekši: Mějte trpělivost, milí lidé.

Celia. Eihle, naslouchači! Pastýři, odstup na chvíli, a ty, Brousku, jdi s ním.

Brousek. Pojď, pastýři, ustupme se ctí; třeba ne se všemi zavazadly, alespoň s mošnou.

Odejdou Korin a Brousek.

Celia. Slyšela jsi ty verše?

Rosalinda. Všecky jsem slyšela, a ještě více, neboť některé měly více stop, nežli mohly snést.

Celia. To nic nedělá, ať stopy nesou verše.

Rosalinda. Ale stopy byly chromy a nemohly se ani samy bez veršů udržet; proto stály chromy ve verších.

Celia. A nedivila jsi se tomu, slyšíc, kterak tvé jméno má všude být pověšeno na stromech a vyřezáno do nich?

Rosalinda. Já se už nadvila sedm dní z devíti, nežli jsi ty přišla; hle, co jsem nalezla na jednom palmovém stromě. Od časů Pythagoreových, když jsem, pokud se pamatuji, byla německou myší, nebyla jsem tak opěvána.

Celia. Víš kdo to udělal?

Rosalinda. Jest to mužský?

Celia. Mužský, který má na krku řetěz, jež ty jsi druhdy nosila. Měníš barvu?

Rosalinda. Prosím tě, kdo to jest?

Celia. Přepodivno, jak se někdy přátelé scházejí;
vždyť i hory mohou býti zemětřesením přenášeny a tak se scházejí.

Rosalinda. Ale kdo jest to?

Celia. Je-li možná?

Rosalinda. Prosím tě co nejsnažněji, pověz mi kdo to jest.

Celia. Ó podivno, podivno, přepodivno, a ještě jednou podivno, a nade všecko – – –

Rosalinda. To je k zbláznění! Myslíš, když jsem ustrojena jako mužský, že moje povaha má také kabátec a zpodky? Odklad jediného okamžení jest mi objevením jižního oceánu.¹⁷⁾

Prosím tě, řekni mně kdo to jest, ale honem, rychle. Přála bych si, abysi koktala, by pak jméno neznámého vycházelo z tvých úst tak, jako víno z láhve úzkohrdlé, buď příliš mnoho najednou, anebo docela nic. Prosím tě, vyndej zátku ze svých úst, abych mohla pít tvé noviny.

Celia. Musíš tedy spolknout mužského.

Rosalinda. Je to boží stvoření? Jaký druh muže to je? Je hlava jeho klobouku hodna a brada vousů?

Celia. On má jen málo vousů.

Rosalinda. Bůh mu jich udělí víc, bude-li vděčný. Na jeho vousy mohu čekat, jen když mne seznámíš s jeho bradou.

Celia. Jest to mladý Orlando, který jedním okamžením přivedl ku pádu zápasníkovy paty a tvoje srdce.

Rosalinda. K ďáblu se žerty, mluv pravdu, jak na tebe sluší.

Celia. Opravdu, tetko, on to jest.

Rosalinda. Orlando?

Celia. Orlando.

Rosalinda. Nastojte! Co teď počnu s kabátkem a kalhotami? – Co dělal, když jsi jej viděla? co povídal? jak vypadal? co měl na sobě? co tu dělá? ptal se na mne? kde se zdržuje? jak jste se rozešli? a kdy ho zas budeš vidět? Odpověz mi jedním slovem.

Celia. Dřív mně musíš dát ústa Gargantuova¹⁸⁾; neb to slovo jest příliš veliké pro jakákoliv ústa našeho věku. Odpovědíť „ano“ neb „ne“ na tyto otázky jest tíže, nežli odpovídati z katechismu.

Rosalinda. A ví, že jsem v tomto lese, a v mužském oděvu? Vypadá ještě tak svěží, jako v onen den zápasu?

Celia. Stejně snadno jest počítati prášek sluneční, jako odpovídati na otázky zamilovaného. Ale poslyš, jak jsem ho našla, a budeš se z toho těšit. Nalezla jsem ho pod stromem, jako spadlý žalud.

Rosalinda. Právem nazván může býti dubem Jovišovým, s kterého padá takové ovoce.

Celia. Vyslechněte mne, slečno.

Rosalinda. Jen dále.

Celia. Tam ležel roztažen, jako poraněný rytíř.

Rosalinda. Jakkoliv truchlivé jest takové podívání, má přece do sebe něco vábného.

Celia. Řekni svému jazyku „ou“; on si v nečas vyhazuje z kopejtky... Oděn byl jako lovec.

Rosalinda. To něco znamená! On přišel ulovit moje srdce.

Celia. Ráda bych zpívala bez přípěvu; ty mne mýlíš v tónu.

Rosalinda. Což nevíš že jsem ženská; když myslím, tedy musím mluvit. Jen vypravuj dále, má milá.

Celia. Ty mne pleteš. – Ticho, nepřichází tuto?

Rosalinda. On jest to. Vykrad' se a pozoruj ho.

Obě se odstraní.

Vystoupí Orlando a Jaques.

Jaques. Děkuji vám za vaši společnost; abych však pravdu řekl, bylo by mně stejně milé bývalo, býti samotnu.

Orlando. Mně také; ale poněvadž je ten obyčej, tedy vám děkuji za vaši společnost.

Jaques. Mějte se dobře. Potkávejme se co možná řídko.

Orlando. Přál bych, abychom se raději neznali.

Jaques. Prosím vás, nekazte stromy vyřezáváním do nich milostných písní.

Orlando. Prosím vás, nekazte moje verše nepravým čtením.

Jaques. Rosalinda se jmenuje vaše milenka?

Orlando. Tak jest.

Jaques. Její jméno se mně nelíbí.

Orlando. Nikdo na to nepomyslel při jejím křtu, aby se vám zalíbil.

Jaques. Jaké postavy jest?

Orlando. Právě tak vysoká, jako mé srdce.

Jaques. Vy jste pln důmyslných odpovědí. Neměl jste známosti se zlatnicemi a nenaučil jste se jim z prstenů?¹⁹⁾

Orlando. To nikoliv, ale já vám odpovídám ve způsobu starých obrazů na čalounech,²⁰⁾ z kterých jste se naučil svým otázkám.

Jaques. Vy máte rychlý vtip, tuším z Atalantiných opatků.²¹⁾ Chcete-li se posadit se mnou, tedy budeme přetřepávat svět, který jest naším pánem, a všecku bídu svou.

Orlando. Já nechci pomlouvat žádného živého tvora na světě, kromě sebe samého, na němžto znám nejvíce vad.

Jaques. Vaše největší vada jest, že jste zamilován.

Orlando. Tuto vadu nechtěl bych vyměnit za vaši nejlepší cnost. Mám vás dost.

Jaques. Na mou věru, hledal jsem blázna, když jsem se s vámi sešel.

Orlando. Ten se utopil v potoce; podívejte se tam a uhlídáte ho.

Jaques. Tam uvidím svou vlastní podobu.

Orlando. Kterou já pokládám buď za blázna nebo za nic.

Jaques. Nechci se s vámi déle zabývat; mějte se dobře, milý pane Lásko.

Orlando. Těším se z vašeho odchodu; s Bohem, pane Trudomysle.

Jaques odejde.

Celia a Rosalinda vystoupí.

Rosalinda (*pro sebe*). Budu mluvit k němu jako všetečný sloužící, a v té podobě si s ním zahraji na hejska. (*Nahlas*) Hej, pane myslivče!

Orlando. Nuže, co se líbí?

Rosalinda. Prosím vás, kolik je hodin?

Orlando. Máte se ptát na denní čas; neboť tady v lese není žádných hodin.

Rosalinda. Tedy není v tom lese také žádného pravého milovníka, neboť jinak by každou minutu vzdychaje a každou hodinu stenaje tak dobře postihal líný krok času jako hodiny.

Orlando. Proč ne rychlý krok času? nebylo by to rovněž vhodné?

Rosalinda. Nikoliv, pane, čas chodí rozličným krokem s rozličnými osobami. Mohl bych vám říci, s kým jde mimochodem, s kým klusá, s kým cválá úprkem, a s kým dokonce stojí.

Orlando. Prosím vás, s kým klusá?

Rosalinda. Nuže, těžkým klusem jde s mladým děvčetem mezi námluvami a svatbou. Trvá-li to jenom sedm dní, jde čas tak těžkým klusem, že se jí to zdá býti sedm let.

Orlando. S kým jde čas mimochodem?

Rosalinda. S knězem, který neumí latinu, a s boháčem, který nemá dnu; neboť onen dobře spí, poněvadž nemůže studovat, a tento žije vesele, poněvadž ho nic netrápí; onen je prost břemene suchoparné a zbytečné učenosti, tento nezná břemene obtížné chudoby: s těma oběma jde čas mimochodem.

Orlando. A s kým cválá?

Rosalinda. Se zlodějem k šibenici, neboť i kdyby šel tak zvolna, jen co noha nohu mine, přece zdá se mu, že přišel až tuze časně.

Orlando. A s kým stojí?

Rosalinda. S advokáty v čas soudních prázdnin, neboť spí od jedné lhůty ke druhé, ani neznamenajíce, že čas jde před se.

Orlando. Kde bydlíte, švarný mladíku?

Rosalinda. U této pastýřky, mé sestry; zde na kraji lesa, jako lemování na sukni.

Orlando. Jste zdejší rodič?

Rosalinda. Jako králík, který bydlí kde se zrodil.

Orlando. Vaše řeč jest o něco onačejší, než jaké jste se mohl naučiti v tomto odlehlém místě.

Rosalinda. To mně již více lidí řeklo; ale mne učil mluvit starý strýc můj, který byl duchovní a strávil své mládí ve vnitřku země; znal' on se dobře ve dvorských mravech, neboť se tenkrát zamiloval. Slyšel jsem ho často číst kapitolu proti tomu; i děkuji Bohu, že nejsem ženská, a že se mne netýkají ty mnohé pošetilé urážky, kterých se od něho dostávalo celému jich pohlaví vůbec.

Orlando. Můžete se pamatovat na některé z nejhlavnějších vad, jaké přičítal ženám?

Rosalinda. Hlavní nebylo žádné, všechny si byly stejné jako grešle; každá vada zdála se ohromná, dokud nepřišla druhá jí zcela rovná.

Orlando. Prosím, jmenujte mi některé.

Rosalinda. Nikoliv, nechci plýtvati svým lékem; on náleží nemocným. V tomto lese straší nějaký člověk, který kazí naše mladé stromy vyřezáváje do jich kůry jméno Rosalinda, zavěšuje ody na hložiny a elegie na ostružiny, v nichž ve všech velebí jméno Rosalindy; kdybych se s tím blouznivým písálkem sešel, dal bych mu dobrou radu, neboť zdá se, že ho trápí každodenní zimnice lásky.

Orlando. Já jsem ten, kterým takto láska lomcuje, prosím vás, povězte mně svůj prostředek.

Rosalinda. Vy nemáte na sobě žádnou známku mého strýce; on mne učil, po čem se poznává zamilovaný; vím zajisté, že nejste žádným vězněm v této kleci.

Orlando. Jaké byly tyto známky?

Rosalinda. Přepadlá tvář, které nemáte; namodralé vpadlé oko, kterého nemáte; omrzelá mysl, které nemáte; zapuštěná brada, které nemáte – to vám však odpouštím, neboť veškerá vaše brada jest důchod mladšího bratra. Potom byste musil mít zpodky pod kolenem rozvázané, čepici bez stužky, rukávy nezapiaté, střevíce neutažené, a všechno na vás musilo by jeviti zpustlost nedbalosti. Ale takovým člověkem vy nejste, vy naopak jste velmi bedliv na svůj oblek, jako někdo, jenž sám do sebe jest zamilován, a ne do někoho jiného.

Orlando. Krásný mládenče, rád bych tě přesvědčil, že miluji.

Rosalinda. Mně přesvědčit? Rovněž snadno byste o tom mohl přesvědčit svou milenkou, která tuším náchylnější jest tomu věřiti nežli se k tomu přiznati; to jest jedna z těch věcí, ve kterých ženské vždy zapírají své svědomí. Ale opravdu, jste to vy, co zavěšuje na stromy ty básně, které tak vynášejí Rosalindu?

Orlando. Přisáhám ti, mládenče, na bílou ruku Rosalindinu, já jsem ten, já jsem ten nešťastník.

Rosalinda. Což jste skutečně tak zamilován, jak vaše verše praví?

Orlando. Ani verše ani prosa nemohou vyjádřiti jak velice.

Rosalinda. Láska jest pouhá šílenost, a zasluhuje jako tato tmavou komoru a karabáč; příčina, proč zamilovaní nejsou tak trestáni a léčeni, jest taková zobecnělost té náměsíčnosti, že mrskatelé sami jsou zamilováni. Ale já vám slibuji, že vás vyléčím dobrou radou.

Orlando. Už jste tak někoho vyléčil?

Rosalinda. Ano, jednoho, a to tímto způsobem. On si musil představovat, že jsem já jeho milénka, a každý den se mi kořit. Já zatím se stavěl rozmařilým děvčetem, mazlivým, zchoulostivěným, proměnlivým, plným choutek a žádostí, pánovitým, fantastickým, opičivým, lehkovážným, vrtkavým, brzo plačícím brzo se smějícím, které každé naruživosti má něco, ale žádnou opravdu, jak obyčejně bývá při chlapcích a ženštinách. Brzy se mně líbil, brzy mně byl protivný; hned jsem ho bavil, hned se ho odříkal; hned o něj plakal, hned před ním plil; a takovýmto chováním způsobil jsem, že můj milovník ze svého šíleného záchvatu lásky upadl v pravý záchvat šílenosti: on odřekl se světa a společnosti a zalezl do jakéhos kouta právě mnišského. Tak jsem ho vyléčil, a tím způsobem chci také vaše játra²²⁾ tak čistě vyprat jako zdravé ovčí srdce, že v nich nebude více ani stopy lásky.

Orlando. Já si nežádám býti vyléčenu, mladíku.

Rosalinda. Já bych vás vyléčil, kdybyste mne nazýval Rosalindou, přicházel každý den do mé chýše a namlouval si mne.

Orlando. Nuže, na mou lásku! chci to učinit. Kde pak je tvoje chýše?

Rosalinda. Pojd'te se mnou, a já vám tam okáži; na cestě mně povíte, kde v tomto lese bydlíte. Půjдете?

Orlando. Od srdce rád, dobrý mládenče.

Rosalinda. Nic tak, vy mně musíte říkat Rosalindo. Pojd', sestro.

Odejdou.

Výjev třetí.

Vystoupí Brousek a Audrey; Jaques je pozoruje z pozdálčí.

Brousek. Pojď sem, milá Audrey, však já ti sem kozy přiřenu. Nuže Audrey, jsem ještě po tvé chuti? Líbí se ti sprostá moje tvářnost?

Audrey. Vaše tvářnost! Pán Bůh s námi! jaká to tvářnost?

Brousek. Jsem tady s tebou a tvými kozami, jako nejkozlovitější básník, poctivý Ovid, byl mezi Kozary.²³⁾

Jaques (stranou). Ó učenosti na nepravém místě! jako Jupiter pod doškovou střešou.

Brousek. Když našim veršům se nerozumí, a vtip náš není podporován raným dítětem rozumem, poráží nás to hůře nežli veliký účet za chatrné pohoštění. Věřu, chtěl bych, aby tě bohové byli nadali básnickým smyslem.

Audrey. Já nevím co je básnický smysl. Je to tolik jako počestnost ve slovech a skutcích? Je to něco opravdového?

Brousek. To nikoliv. Neboť právě básnictví nejvíce vymýšlí, a zamilovaní jsou básnictví oddáni; může se říci, že co jakožto milovníci po básnicku přísahají, jest vymyšleno.

Audrey. A přece chtěl bysi, aby mne bohové byli nadali básnickým smyslem?

Brousek. Ovšem že bych chtěl; neboť ty se mně zaříkáš že jsi počestná; kdybysi byla básníčkou, měl bych naději, že je to vymyšleno.

Audrey. Což nechceš, abych byla počestná?

Brousek. Ovšem že ne, leč bysi byla škareda; neboť počestnost s krásou spojená připadá mi tak, jakoby polil cukr medovou omáčkou.

Jaques (stranou). V tom bláznů něco vězí.

Audrey. Dobře tedy, já nejsem krásná, a z té příčiny prosím bohy, aby mne učinili počestnou.

Brousek. Ovšem, a vyhodit počestnost na nějakou škaredou mrchu bylo by dávat dobrou krmí na špinavou mísu.

Audrey. Já nejsem žádná mrcha, ačkoliv děkuji bohům, že jsem škaredá.

Brousek. Dobře, chvála bohům za tvou škaredost! mrchovství přijde později. Ale buď jakkoliv, já si tě chci vzít, a proto jsem byl u kněze Olivera Kazislova, faráře v nejbližší vsi, který mně slíbil, že přijde sem do lesa nás oddat.

Jaques (stranou). Tu schůzku bych rád viděl.

Audrey. Dobře, bohové nám popřejte radosti!

Brousek. Amen. Bázlivý člověk by se nad tím pozastavoval, neboť není tu kostela krom lesa a shromáždění krom rohatého dobytka. Ale což na tom? Jen s chutí! Jakkoliv jsou rohy něco odporného, jsou přece potřebné. Povídá se: mnohý člověk nezná konce svému dobru; ba právě, mnohý člověk má dobré rohy a nezná jich konce. Však to je věno manželčino, toho nevyzískal on. Rohy? Tak – ty že má jenom chudák? – Ba ne, nejšlechtnější kus zvíře má tak vysoké jako vychudlý. Jest tedy svobodný člověk šťasten? Nikoliv, jako ohražené město jest důstojnější nežli vesnice, tak i čelo ženatého muže jest čestnější nežli holé čelo starého mládence; a oč je hradba lepší nežli žádná obrana, o to jsou také rohy ušlechtilejší nežli bezrohost.

Vystoupí Sir²⁴⁾ Oliver Kazislov.

Tu přichází sir Oliver. – – Sir Olivre Kazislove, buďte mně vítán. Chcete nás odbyt zde pod tímto stromem, anebo máme jít s vámi do vaší kaple?

Sir Oliver. Není zde nikoho, kdo by nevěstu přivedl?²⁵⁾

Brousek. Já ji nechci přijmout od nikoho.

Sir Oliver. Opravdu, někdo ji musí přivést, sic není sňatek platný.

Jaques (objevě se). Jen dál, já ji přivedu.

Brousek. Dobrý večer, milý pane Bezejmenný. Jak se máte? Vy jste velmi vítán. Mnoho díky za vaši onehdejší společnost; těším se že vás vidím. – – Jakou to hloupost držíte v rukou, pane? – – prosím vás, dejte na hlavu.

Jaques. Chcete se ženit, strakapoude?

Brousek. Jako má vůl své jho, kuň své udidlo a sokol své rolničky, tak má člověk svůj chtíč; a jako se holubi zobají, ženidlo rádo se zakousne.

Jaques. A vy, jakožto člověk svého stavu, chcete se ženit pod křovím jako žebrák. Jděte do kostela a zaopatřte si řádného kněze, který vám poví co jest manželství; tento chlapík zde vás jen spojí jako prkna v táflování, pak jeden z vás se scvrkne a zvrhne se jako čerstvé prkno.

Brousek. To já nechci; ale já se chci raději dát oddat od něho nežli od někoho jiného, neboť on mne neoddá pořádně, a nebudu-li pořádně oddán, bude to později dobrá záminka pro mne, opustiti svou ženu.

Jaques. Pojď se mnou a dej si ode mne radit.

Brousek. Pojď, milá Audrey, my se musíme vzít anebo žít spolu ve smilství. S Bohem, sir Olivre! Ne –

Ó milý Olivre,
statečný Olivre,
ó jen mne vezmi s sebou;
avšak jen odejdi,
 pryč odtud, pravím ti,
 nechci k oltáři s tebou.²⁶⁾

Jaques, Brousek a Audrey odejdou.

Výjev čtvrtý.

Před chýší v lese.

Vystoupí Rosalinda a Celia.

Rosalinda. Nic mi nepovídej, já chci plakat.

Celia. Učiň tak; ale prosím tě, považ, že slzy nesluší muži.

Rosalinda. A což nemám příčinu k pláči?

Celia. Tolik příčiny, co si jen člověk může žádat; pročež jenom plač.

Rosalinda. I jeho vlasy mají nepravou barvu.

Celia. O něco hnědejší nežli Jidášovy; věru, jeho polibky jsou vlastní děti Jidášovy.

Rosalinda. Ale v skutku mají vlasy jeho přece pěknou barvu.

Celia. Výtečnou barvu! kaštanovou jsi vždycky měla nejradši.

Rosalinda. A políbení jeho jest tak nevinné jako dotknutí se hostie.

Celia. On si zaopatřil pár odložených rtů Dianiných; jeptiška zimního řádu neceluje tak nábožně; jest v tom pravý led cudnosti.

Rosalinda. Ale proč pak se zaříkal, že dnes ráno přijde, a nepřichází?

Celia. Věru, není v něm žádné upřímnosti.

Rosalinda. Myslíš?

Celia. Já sice nemyslím, že uřezává kapsy anebo krade koně, ale co se týče jeho spolehlivosti v lásce, mám za to, že jest tak prázdný jako obrácená číše anebo červivý ořech.

Rosalinda. Že není věrný v lásce?

Celia. Ano. Je-li zamilován; ale já myslím že není.

Rosalinda. Vždyť jsi slyšela, kterak přísahal že je.

Celia. Co bylo, není; a ostatně přísaha zamilovaných nemá větší platnosti nežli slovo sklepnickovo: obojí potvrzuje nepravý účet. On jest zde v lese mezi družinou vévody, tvého otce.

Rosalinda. Já včera potkala vévodu, on se mne vyptával na mnoho věcí. Chtěl vědět jakého jsem rodu, já mu odpověděla, že tak dobrého jako on; na to se usmál a nechal mne. Ale proč mluvíme o otcích, když jest tu takový muž jako Orlando?

Celia. Ó to jest statný muž! on píše statné verše, mluví statná slova, zaklíná se statnými přísahami a ruší je statečně napříč zrovna skrz srdce své milenky, tak jako neobratný šermíř, který koně svého po jedné straně pobádá, roztríšťuje kopí své jako šlechetná

husa.²⁷⁾ Ale všechno je statné, na čemž jezdí mládež a co provodí zpozdilost. – Kdo to přichází?

Vystoupí Korin.

Korin. Paní a pane, často tázali jste se na pastýře, jenž tak naříká na lásku, kterého jste vedle mne viděli na trávníku seděti, an vychvaloval hrdou, zdráhavou pastýřku, milou svou.

Celia. Nuž, což jest s ním?

Korin. Spatřit-li chcete výjev, dobře hraný, tož mezi bledou tváří, pravé lásky a rudým žářem pyšné pohrdy, pospěšte se mnou, kam vás povedu.

Rosalinda. Ó pojd' me, pojd' me; neboť podívání na zjevy lásky sílí milování. Ved' nás, i spatříte na oči své, že také já vystoupím ve hře té.
Odejdou.

Výjev pátý.

Jiná část lesa.

Vystoupí Sylvius a Foebe.

Sylvius. Rozmilá Foebe, nehněvej se na mne; to nedělej; rci, že mne miluješ, jen neříkej to s takou hořkostí! Sám kat, jehožto srdce, uvyklé na zjevy smrti, zatvrzelé jest, nespouští meč na šíji schýlenou, by nepožádal za odpuštění. Či chceš ty ještě ukrutnější být, než kdo se živí proléváním krve?

Opodál vystoupí Rosalinda, Celia a Korin.

Foebe. Já nechci být tvým katem; vzdaluji se tebe, že tě zarmoutiti nechci. Pravíš, že vražda sídlí v očích mých, toť krásné věru; podobát' se tak, že oči – – nejslabší a nejútlejší ze všech věcí, jenž bojácné brány své zavírají před slunečním práškem – jsou ukrutníci, kati, vrahové! Teď teprv budu na tebe se mračit, a raní-li mohou oči mé, nechť nyní usmrtí tě. Jen se stav, že omdléváš, jen padni. Pakli však nemůžeš, ó té hanby! styď se lhát, že oči mé jsou vrazi. Ukaž ránu, kterou ti učinily moje oči; jen jehlou škrábní se, a zůstane ti známka; chyt' se rokýtí a dlaň tvá na chvíli podrží od něho vtisk: než oči mé, kterými střílela

jsem po tobě, ty neranily tebe;
zajisté není v očích žádné moci,
jenž ranila by.

Sylvius. Ó má drahá Foebe,
ač jest-li že kdy – a to může býti
dost brzy – od některé svěží tváře
ucítíš lásky moc, pak seznáš rány
neviditelné Amorových šípů.

Foebe. Až do té doby ale nepřibližuj
se ke mně; když pak přijde onen čas,
potom mne zasypej svým posměchem
a nelituj mne, jako já až dotud
tě nechci litovat.

Rosalinda (*objeví se*). I prosím vás,
kdo byla matka vaše, že tak krutým
trýzníte posměchem chudáka toho?
I sebe krásnější kdybyste byla
(a věru více při vás nevidím,
nežli že potmě můžete jít spat),
musíte proto býti hrdopyšna
a nelitostiva? Jaký to způsob?
Proč díváte se na mne? Věřu, já
na vás nic nevidím, než obyčejné,
určené na trh dílo přírody.
I tohle se mně líbí! Ona tuším
též mne chce zmámit svýma očima.
Ne, hrdá děvo, k tomu nedělej
si čáky, ani tvoje tmavé brvy,
ni hedbávné ty černé vlasy, ani
ty velké oči, ani tvoje líce
jak mléko bílé, nedovedou zaplést
mé srdce v sítě tvé. – Ty bláhový
pastýři, proč se sháníš po ní, jako
poslední vítr m'hu a déšť nesoucí?
Tys' tisíckrát hezčí jako muž,
než ona jako žena. Takoví
to blázni, jako ty, jsou vinni, že
svět pln jest takých domýšlivých dětí.
Ne zrcadlo, ty pochlebujes jí;
v tobě se zhlížejíc zdá sama sobě
se krásnější, než kterýkoliv rys
jejího obličej by ji líčil.
Poznej se sama, děvo, poklekni
a s postem vzdávej Bohu vřelé díky
za lásku poctivého muže; přátelskou
ti šeptám radu: pokud můžeš, ber;
ty nejsi pro každého. Požádej
ho za odpuštění, miluj ho, přijmi
podání jeho; škaredýť nejvýše
jest škaredec úsměšný ve své pýše.
Již vezmi ji, pastýři. Buďte zdraví.

Foebe. Mladíku milý, celý rok mi laj;
slyším to radš než jeho lichocení.

Rosalinda. On se zamiloval do její škaredosti, a ona do mého hněvu. Tomu-li tak, každé její zamračení na tebe splatím jí trpkými slovy. – Co se tak na mne díváte?

Foebe. Nemámť nic proti vám.

Rosalinda. Prosím vás, nezamilujte se do mne;
jsemť falešnější než pijácké sliby,
a nelíbíte se mně. Chcete-li
můj vědět byt, – hned vedle oliv zde. –
Nepůjdem, sestro? – Měj se zhurta k ní,
pastýři. – Pojďme. – Ty pastýřko, nebudť
tak hrda k němu, hledť naň vlídněji.
Celému světu patrnó, že tak,
jak jej, snad nikoho neklame zrak. –
Teď pojďme k stádu.

Odejdou **Rosalinda, Celia a Korin.**

Foebe. Měl's pravdu, pastýři; kdo miloval,
v tom hned na první pohled žár se vzňal.

Sylvius. O milá Foebe. –

Foebe. Ha, co povídáš?

Sylvius. Měj se mnou útrpnost, má milá Foebe.

Foebe. Mně je tě líto, dobrý Silvie.

Sylvius. Kde útrpnost, tam také dobrá vůle.

Když útrpnost máš s mojí hořem lásky,
tož dej mi lásku svou, a moje hoře
i s útrpností tvojí pomine.

Foebe. Mou lásku máš, toť jistě po sousedsku.

Sylvius. Rád měl bych tebe.

Foebe. To jest lakota.

Byl čas, ó Sylvie, kde měla jsem
nenávist k tobě, dosud lásky nemám;
že však tak pěkně hovoříš o lásce,
chci společnost tvou, dřív mi protivnou,
trpět, i snad tě nějak zaměstnávat.
Jiné však nepožaduj odměny,
krom potěšení z toho pro tebe.

Sylvius. Má láska tak jest svatá, dokonalá,

tak chud já na důkazy přízně tvé,
že bohatou pokládat budu sklizní,
smět sbírat klásky zlámané za mužem,
jenž sklízí celou žeň; jen někdy za čas
usměj se na mne, tím já budu živ.

Foebe. Znáš mladíka, jenž právě mluvil se mnou?

Sylvius. Nehrubě, ale častěji s ním bývám.

On koupil domek i ty pastviny,
jichž majitelem býval starý Karlot.

Foebe. Nemysli, že ho milují, když naň
se ptám, vždyť chlapec to; však mluvit umí.

Než co mi do slov? Ale lahodí to,
když řečník posluchačům příjemný.
Čistýť to hoch, – ne příliš hezký sic –
však pyšný jest, a pýcha ta mu sluší.

To bude řádný muž; nejlepší na něm
jest jeho ráz: sotva že jazykem
nás poranil, již okem ránu hojí.
On není velký, na svůj věk však dosti,
a stehna má tak tak sic, ale slušná;
rty příjemně se rdí, zralejší barvou
a svěžejší než lící ruměnec,
ne příliš jasnou ani příliš temnou.
Jsouť ženské, Sylvie, jenž prohlédnuvše
ho zevrub, jako já, bezmála by
jej zamilovaly; co mne se týče,
já ani lásku ani nenávist
necítím k němu; ačkoliv mám větší
k nenávisti než k lásce příčinu.
Co potřeboval on se do mne pouštět?
On pravil, že mám oči, vlasy černé,
a hanobil mne, jak se pamatuji;
divím se, proč jsem jemu neodsekla;
nic nedělá, nemá to darováno!
Napišit' já mu hodně ostré psaní;
chceš mu je odevzdati, Sylvie?

Sylvius. Od srdce rád.

Foebe. Já hned mu budu psáti.

Již mám to všecko spořádáno v hlavě
i v srdci: perně mu to povím, ale zkrátka.
Pojď se mnou, Sylvie.

Odejdou.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Tamtéž.

Vystoupí Rosalinda, Celia a Jaques.

Jaques. Prosím tě, švarný mladíku, udělejme spolu bližší známost.

Rosalinda. Povídá se, že prý jste záдумčivý člověk.

Jaques. To jsem; záдумčivost jest mně milejší nežli smích.

Rosalinda. Kdo v jednom neb druhém příliš do krajnosti zacházejí, jsou k nevystání a vydávají se sami přísnému pokárání, více nežli opilci.

Jaques. Vždy dobře jest, býti truchliv a mlčeti.

Rosalinda. Tedy jest také dobře býti špalkem.

Jaques. Nemámť já záдумčivost učencovu, která jest řevniva; ani hudebníkovu, která jest fantastická; ani dvořenínovu, která jest pyšná; ani vojínovu, která jest ctižádostiva; ani právníkovu, která jest politická; ani ctižádost ženštiny, která jest malicherná; ani milencovu, která jest toto vše dohromady; nýbrž jest to zvláštní moje záдумčivost, složená ze mnohých prvků, vytažena z mnohých věcí, v skutku pak pocházejí ze všelijakého rozjímání o mých cestách, jehož časté opakování přivádí mne do podivné truchlivosti.

Rosalinda. Tedy cestovatel! Na mou věru, vy máte velikou příčinu býti truchliv; nejspíše jste prodal vlastní půdu, abyste viděl cizí; a pak jest mnoho vidět a nic nemít tolik, jako mítí bohaté oči a chudé ruce.

Jaques. Ano, já nabyl zkušenosti.

Vystoupí Orlando.

Rosalinda. A vaše zkušenost vás činí truchlivým. Já bych raději měl blázna, který by mne obveseloval, nežli zkušenost, která mne činí smutným; a teprv ještě jít pro ni na cesty.

Orlando. Pozdrav tě Bůh, má drahá Rosalindo!

Jaques. Nuže, tedy buďte s Bohem, když mluvíte ve verších.

Odejde.

Rosalinda. S Bohem, pane cestovateli. (*K obecenstvu*) Vidíte, musíte mluvit šeptem, divný kroj nosit, pohrdat všemi přednostmi své vlasti, být nespokojen se svým narozením, ano hašteřit se s Bohem, že vás tak stvořil jak jste, jinak sotva budu věřit, že jste se kdy vezl v gondole.²⁸⁾ – Jak se máte, Orlando? kde jste byl celý ten čas? Vy jste milovník? – Uděláte-li mně takového něco ještě jednou, pak mi nechod'te více na oči.

Orlando. Má krásná Rosalindo, nepřicházím ani o hodinu později, nežli jsem slíbil.

Rosalinda. Nedržel slíbenou hodinu v lásce? Kdo by rozdělil minutu na tisíc dílů a nedržel by ani částku tisícího dílu jedné minuty, o tom se může říci, že mu Kupido zaklepal na rameno, ale já povídám, že má srdce zdravé.

Orlando. Odpusťte mně, milá Rosalindo.

Rosalinda. Opravdu, budete-li tak zdoluhavý, tedy mi nechod'te více na oči. Zrovna tak bych mohl mít hlemejždě za milovníka.

Orlando. Hlemejždě?

Rosalinda. Ano, hlemejždě; neboť ačkoliv přichází zvolna, nese přece svůj dům s sebou; a to je tuším více, nežli můžete dát své ženě věnem. Mimo to přináší s sebou svůj osud.

Orlando. Jaký pak?

Rosalinda. Nu, rohy, za jaké musíte vy být povinnováni svým ženám; ale on přichází již ozbrojen svým osudem a uspořuje tak své ženě pomluvu.

Orlando. Cnost nedělá žádné rohy, a moje Rosalinda je cnostna.

Rosalinda. A vaše Rosalinda jsem já.

Celia. Tak se jemu líbí tě nazývat, ale on má hezčí Rosalindu, nežli jsi ty.

Rosalinda. Pojd'te, namlouvejte si mne, já jsem dnes ve svátečné míře a dosti nachýlen k povolnosti. – Co byste nyní mluvil ke mně, kdybych byl vaší pravou Rosalindou?

Orlando. Dříve bych celoval, než bych mluvil.

Rosalinda. Tak ne; lépe byste udělal, kdybyste dříve mluvil, a teprv když byste neměl více o čem, pak byste mohl té příležitosti použití k celování. Velmi dobří řečníci, jsou-li v koncích, vyplivují; pro milovníky zase, nemohou-li (chraň nás Pán Bůh) dále, jest nejlepší pomoc celovati.

Orlando. A což, když se políbení odepře?

Rosalinda. Pak jste přinucen prosit, a řeč jde dále.

Orlando. Komuž by došla řeč při své milované dívce.

Rosalinda. Věřu, tak by se vám stalo, kdybych byl vaší milenkou; leč bych myslil, že moje počestnost jest větší nežli můj vtip. Nejsem já tvou Rosalindou?

Orlando. Jest to jakési potěšení pro mne říci „ano“, poněvadž rád o ní mluvím.

Rosalinda. Dobře, a v její osobě povídám, že vás nechci.

Orlando. Tedy já ve své vlastní osobě umru.

Rosalinda. To nedělejte, umřete skrze zástupce. Ubohý svět již trvá skoro šest tisíc let, a v tom celém čase ani jediný člověk nezemřel ve vlastní své osobě láskou. Troilovi řecký klacek vyrazil mozek, jakkoliv se všemožně přičinil umřít dříve; jest to jeden ze vzorů lásky. Leander, který by byl žil ještě hezkých několik let, i kdyby Hero byla šla do kláštera, přišel o život v parné letní noci. Chudák chtěl se jenom koupat v Hellespontu, dostal křeče a utopil se, a hloupí kronikáři toho věku dávají vinu Heře Sestosské. Ale to všecko jsou lži; lidé čas od času umírali a červi je žrali, ale ne z lásky.

Orlando. Nechtěl bych, aby moje pravá Rosalinda tak smýšlela; neboť zajisté, hněvivý pohled od ní usmrtil by mne.

Rosalinda. Na tuto mou ruku! ani mouchu by neusmrtil. Ale pojd'te, nyní chci býti vaší přívětivější Rosalindou; žádejte mne oč chcete, já vám to povolím.

Orlando. Tedy mne milujte, Rosalindo.

Rosalinda. Chci tak učinit, v pátek, v sobotu a tak dále.

Orlando. A chcete mne míti?

Rosalinda. Ano, a ještě dvacet takových.

Orlando. Co povídáš?

Rosalinda. Což nejste dobrý?

Orlando. Doufám.

Rosalinda. Nuže tedy, můžeme-li pak si přát dosti dobrého? Pojd' sestro, ty budeš knězem, který nás oddá. Podejte mně ruku, Orlando. – Co řík[á]š, sestro?

Orlando. Prosím tě, oddej nás.

Celia. Já nevím, jak se to říká.

Rosalinda. Musíš začít takto: Žádáte, Orlando –

Celia. Dobře. – Žádáte, Orlando, pojmouti tuto Rosalindu za manželku?

Orlando. Žádám.

Rosalinda. Ale kdy?

Orlando. Tak rychle, jak nás může spolu oddat.

Rosalinda. Tedy musíte říci: Já tě, Rosalindo, pojímám za manželku.

Orlando. Já tě, Rosalindo, pojímám za manželku.

Rosalinda. Mohl bych se vás ptát na váš úřad, ale – já tě, Orlando, pojímám za manžela.

Děvče tu předbíhá kněze, a v skutku, myšlenky žen předcházejí vždy jejich skutky.

Orlando. Tak činí všechny myšlenky, neboť mají křídla.

Rosalinda. Teď mi řekněte, jak dlouho ji chcete míti, když ji dostanete?

Orlando. Na věčnost a jeden den.

Rosalinda. Řekněte na den, a věčnost vynechejte. Ne, ne, Orlando, mužové jsou duben, když si namlouvají, a prosinec, když se ožení; dívky jsou květen, dokud jsou svobodny, ale počasí se promění, jak mile se vdají. Já budu žárlivější na tebe nežli krocan, křiklavější nežli papoušek v čas deště, fintivější nežli opice, vrtkavější ve svých chtících nežli pavián. Budu plakat pro nic za nic jako Diana na kašně,²⁹⁾ a to právě když budeš chtít býti vesel; smát se budu jako hyena, když budeš ospalý.

Orlando. Ale bude to *moje* Rosalinda dělat?

Rosalinda. Věru že to bude tak dělat jako já.

Orlando. Ó ta je rozšafná.

Rosalinda. Ba arcí; sic by nemohla mít tolik rozumu, aby to dělala. Čím rozšafnější, tím svéhlavější. Zavří dvěře před ženským vtípem, a on bude chtít oknem ven; zavří okno, a on bude chtít klíčovou dirkou; zavří klíčovou dirku, a on bude chtít vyletět komínem.

Orlando. Muž, který by měl ženu s takovým vtípem, mohl by říci: Kam pak, vtípe?³⁰⁾

Rosalinda. Ne, to si nechte, až kdybyste potkal své ženy vtíp na cestě do sousedovy postele.

Orlando. A jakým vtípem by se pak vtíp omluvil?

Rosalinda. Mohla by na příklad říci, že tam jde hledat vás. Nikdy vám nezůstane dlužna odpověď, leč by jí scházel jazyk. Ó, žena, která svou chybu neumí svést na muže, ta nechť nekojí sama; odkojila by blázna.

Orlando. Rosalindo, na dvě hodiny tě musím opustit.

Rosalinda. Ach, můj drahý, já tě nemohu na dvě hodiny pohřešit.

Orlando. Musím posluhovat vévodovi při obědě, ve dvě hodiny jsem zas u tebe.

Rosalinda. Dobře, jen jděte svou cestou, jděte! – Já věděla jakým se okážete; moji přátelé mi to předpovídali, a já sama jinak nemyslila; ale vaše lichotivé řeči mne získaly! Vždyť je dobře! Já jsem zavržena; nyní jest mi vítána smrt. – Ve dvě hodiny že se vrátíte?

Orlando. Ano, milá Rosalindo.

Rosalinda. Na mou věru a ve vsí opatrnosti, ať mne Bůh tresce, a při všech těch pěkných přísahách, které nejsou nebezpečny, zrušíte-li jenom jotu svého slibu, anebo opozdíte-li se jenom o minutu, budu vás pokládati za nejzarmoucenějšího rušitele slova, za nejfalešnějšího milovníka a nejnehodnějšího té, kterou nazýváte Rosalindou, jaký jen vyhledán býti může mezi velikou rotou nevěrníků. Strežte se tedy mého pokárání a plňte slovo.

Orlando. Tak svědomitě, jakobyste opravdu byl mou Rosalindou. A nyní s Bohem.

Rosalinda. Dobře; čas jest starý soudce, jenž vyslýchá všechny takové provinilce. Ukáže se to. S Bohem.

Orlando odejde.

Celia. Ty jsi v té milostné rozmluvě velmi zle zacházela s naším pohlavím; měly bychom ti kabátec i zpodky stáhnout přes hlavu a ukázat světu, co učinil ptáček proti vlastnímu hnízdu.

Rosalinda. Ó tetko, tetko, má prostomilá tetičko, kdybysi věděla, kolik sáhů hluboko vězím v lásce! Ale to se nedá vypátrat, moje láska má neznámé dno, jako Portugalský záliv.

Celia. Raději řekni že je bezedná; neboť cokoliv přízně tam házíš, všecko zas vytéká.

Rosalinda. Nikoliv, nechť sám šibalský Venušin panchart, zplozený od pomyšlení, počatý od fantasmie a zrozený od pošetilosti, ten slepý malý padouch, jenž všechněch oči mámí, poněvadž je sám slep, usoudí jak velice miluji. Věž, Alieno, nesnesitelnost jest mi neviděti Orlanda; chci někam do stínu a tam budu tak dlouho vzdychat, dokud nepřijde.

Celia. A já budu spát.

Obě odejdou.

Výjev druhý.

Jiná část lesa.

Vystoupí Jaques a dvořané Vévodovi v kroji mysliveckém.

Jaques. Kdo zabil tento kus?

První šlechtic. Já, pane.

Jaques. Představíme jej vévodovi jako římského vítěze; a velmi dobře by mu slušelo, kdybychom mu na hlavu posadili parohy zabitého zvířete místo vavřínového věnce. – Nevíte žádnou píseň, myslivče, na tuto příležitost?

Druhý šlechtic. Víím, pane.

Jaques. Tedy zpívejte, ať si to jde z jakéhokoliv tónu, jen když to bude dělat hodný hluk.
Zpěv.

Co za odměnu dáme tomu,
jenž statně zabil jelena?
Nechť parohy a kůži má,
a zpěvem proved'me ho domů.
Nestyd' se parohy nositi,
jimiž se musili zdobiti
před tebou otec tvůj i děd;
tu korunu zná celý svět.
Parohy, parohy veselé,
noste a nezavrhujte je.
Odejdou.

Výjev třetí.

Tamtéž.

Vystoupí Rosalinda a Celia.

Rosalinda. Co nyní říkáš? nejsou už dvě hodiny pryč? a Orlando kde?

Celia. Ujišťuji tě, že z pouhé lásky v popletení mozku vzal luk a šípy a šel – spat. – Hle, kdo to přichází?

Vystoupí Sylvius.

Sylvius. Mám, sličný mladíku k vám poselství,
zpanilá Foebe posílá vám toto.

Odevzdá jí psaní.

Nevím co obsahuje, pokud však
domýšleti se mohu podle čela

zamračeného, pak i vášnivých
posuňků, když to psala, bude asi
dost důtklivé. Mně odpusťte, neb jsem
jen posel nevinný.

Rosalinda. Nad listem tím
by trpělivost sama rozdurděna
se vztekala; to se ctí nelze snést.
Nejsem prý hezký, neznám způsobů,
pyšným mne zove; že prý milovat
by nemohla mne, kdyby mužové
tak vzácní byli jako fénix. Eihle!
však její láska není ona zvěř,
již honím. Proč pak as to píše ke mně? –
Pastýři, mně se zdá, že tento list je
tvůj výmysl.

Sylvius. To, prosím, nikoliv;
já neznal obsah, Foebé psala jej.

Rosalinda. Tys' blázen, jemuž láska rozum spletla.
Já viděl ruku její koženou,
jeť barvy tesaného kamene;
myslil jsem, že má staré rukavice,
avšak to byly její vlastní ruce.
Mát' ruku selskou; to však jedno jest.
Já pravím jen, že list ten není od ní,
toť výmysl i ruka mužova.

Sylvius. Jeť od ní, v pravdě.

Rosalinda. To chvástavý jest sloh a nelidský,
jenž sluší vyzývačům; ona sápe
se na mne jako Turek na křesťana.
Neschopen jest panenský útlocit
tak ohromných myšlének, takových
slov ethiopských, jichžto účinek
jest černější než ona sama v sobě.
Chceš poslechnout co píše?

Sylvius. Libo-li,
tož čtete. Nevím, co v tom psaní stojí;
však mnoho slychám o Foebině zlosti.

Rosalinda. Ona mne foebisuje; slyš co píše.
„Zda bůh co pastýř s nebe sstoupil,
by dívku o srdce obloupil?“
Může-li ženská tropit si takový posměch?

Sylvius. Nazýváte to posměchem?

Rosalina. „Sluší ti božství odložiti,
když s dívkou hodláš v zápas jíti.“
Kdo jak živ slyšel takové rouhání?
„Lidské-li oko po mně střílí,
to srdce mé si nenachýlí.“
Což mne má za zvíře?
„Když posměch jasných očí tvých
již vzbudí lásku v prsou mých:
jaký to účinek by měly,
by na mne vlídně pohleděly!

Když k milosti pudí tvé hrozby,
což teprv činily by prosby!
Kdo psaní to ti doručí,
mou lásku k tobě netuší.
Po něm mi odpiš s důvěrou,
zda povahu a mladost tvou
můž' vábiti podání moje,
že se vším statkem chci být tvoje.
Tvá odpověď-li opak bude zníti,
poslední čáku v smrti budu míti.“

Sylvius. To nazýváte posměchem?

Celia. Ach ubohý pastýři!

Rosalinda. Ty ho lituješ? – – Nikoliv, on nezasluhuje žádného politování. – Takovou ženskou ty miluješ? propůjčuješ se za nástroj, aby na tobě hrála falešné tóny? to jest nesnesitelné! – Jen jdi zase k ní – – vidím, že z tebe láska učinila krotkého hada³¹⁾ – – a řekni jí, miluje-li mne, že jí rozkazuji, aby milovala tebe; a nebude-li chtít, že ji nikdy nechci, i kdybysi ty za ni prosil. – Jsi-li pravý milovník, tedy jdi, a víc ani slova; neboť společnosti přibývá.

Sylvius odejde.

Vystoupí Oliver.

Oliver. Mé krásné děti, dobré jitro vám!

Nevíte, prosím, kde je v tomto lese
pastýřská chýše mezi olivami?

Celia. Na západ odtud, v blízkém údolí,
když vrby u potoka bublavého
necháte na pravo, jste právě u ní.
V tu dobu však se chýška sama střeže,
neb nikoho tam není.

Oliver. Ač můž-li ucho oku prospěti,
tož bych dle popisu měl znáti vás:
ten oděv i ten věk. „Mladík jest sličný
jak panna, ano podobá se starší,
již dospělejší sestře; děvče zas
jest menší, pleti temnější než bratr.“
Nejste vy vlastník chýše, kterou hledám?

Celia. Bez chlouby, jsme, po kterýchžto se ptáte.

Oliver. Orlando vzkazuje vám pozdravení,
zvlášť jinochu, jenž Rosalindou zove,
a posílá mu krvavý ten šátek.
Jste vy to?

Rosalinda. Jsem; co to má znamenat?

Oliver. Mou hanbu, žádáte-li věděti
kdo jsem, a jak a proč a kde
ten šátek zkrvavěl.

Celia. Prosím vás, mluvte.

Oliver. Když naposled od vás Orlando šel,
slíbil se vrátit za hodinu zas.
Tu lesem kráčeje a zabrán jsa
ve sladkokormoutlivé rozjímání,
pohlédl maně stranou; než ó hrůzo,
co musil spatřit! Pod omšným dubem,
jehožto vršek stářím holý byl,
spal nznak leže otrhaný muž,

celinký zarostlý, a kolem hrdla
mu had se vinul zelenavozlatý,
jenž hlavou svou v hrozící postavě
se blížil k otevřeným jeho ústům.
Však najednou Orlanda spatře had
se odvinul a vlnitými kruhy
se ploužil k houští. Tam ve stínu lvíce
s cecíky vyssátými na sucho,
skrčena, s hlavou na zemi, jak kočka
ležící, číhala, až spící muž
se pohne; neboť takový jest způsob
té šelmy královské, že ničeho
se netýká, co zdá se býti mrtvým.
To spatřiv přistoupil Orlando k muži,
i poznal bratra svého nejstaršího.

Celia. O tomto bratru povídal nám,
co nejnepřirozenějšího jej
ze všechněch líče.

Oliver. To vším právem mohl;
neb znal jsem jej, a taký v skutku byl.

Rosalinda. A což Orlando? – Nechal jej tam ležet
za žrádlo vyssáté, hladové lvici?

Oliver. Dvakrát odvrátil se v tom úmyslu;
však lidskost, šlechetnější nežli pomsta,
a přirozený cit, mocnější nad
hněv spravedlivý, přiměly ho k tomu,
že do boje se pustil se lvicí,
již brzy přemohl; a v tomto hluku
já probudil se z nešťastného spánku.

Celia. Jste vy ten bratr?

Rosalinda. Vás osvobodil?

Celia. Vy ukládal jste tak o jeho život?

Oliver. Ba já to byl, však nejsem to již více.

Já nestydím se vypravovat vám,
čím byl jsem, ješto obrácení mé
tak příjemným mně činí co jsem nyní.

Rosalinda. Což zkrvácený šátek?

Oliver. Strpení.

Když od prvního k nejposlednějšímu
jsme sobě všecko vypověděli
s mnohými slzami, usmíření,
i kterak já se v této poušti octnul,
on k vlídnému mne vedl vévodovi,
jenž nasýtil mne, šatstvem opatřil,
a lásce mého bratra odevzdal.
Ten uvedl mne do [s]vé jeskyně,
kdež rámě obnaživ teď teprv spatřil,
že lvíce jemu vytrhla kus masa,
kterážto rána pořád krvácela.
Tu omdlévaje klesal, v pádu svém
volaje Rosalindu. Abych krátce
to pověděl, já zase vzkřísil jej

a zavázal mu ránu. Chvíli na to,
když nových nabyl sil, poslal mne sem,
bych, neznámý, vám jeho příhodu
ohlásil, byste omluvili jej
za nesplnění slibu, tento pak
krvavý šátek abych odevzdal
pastýři, jež on v žertu nazývá
svou Rosalindou.

Celia. Ganymede, hej!

Co jest ti, nejmilejší Ganymede?

Rosalinda omdlí.

Oliver. Nemůžet' každý snést pohled krve.

Celia. Ó, v tom jest více – tetko – Ganymede!

Oliver. Již zas přichází k sobě.

Rosalinda. Rád bych domů.

Celia. My dovedem' tě tam. Podejte, prosím,
mu ruky.

Oliver. Jinochu, buď dobré mysli –
Ty že jsi muž? ty nemáš mužské srdce.

Rosalinda. Přiznávám se k tomu. Někdo by myslil, že je to přetvářka. – – Prosím vás, řekněte
svému bratru, jak jsem se dobře přetvařoval. Slyšíte?

Oliver. To nebyla žádná přetvářka; vaše barva prozrazuje, že to bylo zcela opravdu.

Rosalinda. Pouhá přetvářka, ujišť'uji vás.

Oliver. Dobře tedy, nabuďte mysli a stavte se, jakobyste byl muž.

Rosalinda. To také činím, ale v skutku bych měl vším právem býti ženskou.

Celia. Pojď, ty pořád více bledneš; prosím tě, pojď domů. – Milý pane, vyprovod'te nás.

Oliver. To chci, neb musím bratru povědít,
kterak jej omluvila Rosalinda.

Rosalinda. Rozmýšlím se; však jen mu povězte,
jak dobře jsem se přetvařoval. Pojďme.

Odejdou.

Jednání páté.

Výjev první.

Les.

Vystoupí Brousek a Audrey.

Brousek. Však m[y] najdeme lepší příležitost, Audrey; jen trpělivost, milá Audrey.

Audrey. Věřu, ten kněz byl dost dobrý; přes to všechno, co ten starý pán povídal.

Brousek. Je to ohavný člověk, ten sir Oliver, hanebný Kazislov. Ale Audrey, zde v lese jest
mladík, který si dělá právo k tobě.

Audrey. Víím kdo to jest; ten nemá na světě žádného práva ke mně. Zde přichází ten, o němž
mluvíš.

Vystoupí Vilém.

Brousek. To jsou pravé hody pro mne, když se setkám s nějakým chrapounem. Na mou věru,
my vtípní lidé máme velikou odpovědnost; my musíme jiné nabírat, nemůžeme si pomoci.

Vilém. Dobrý večer, Audrey.

Audrey. I dobrý večer, Viléme.

Vilém. Též vám dobrý večer, pane.

Brousek. Dobrý večer, milý příteli. Nechej na hlavě, nechej na hlavě; prosím tě, nechej na
hlavě. Kolik je ti let, příteli?

Vilém. Pět a dvacet.

Brousek. Zralý to věk. Jmenuješ se Vilém?

Vilém. Vilém, pane.

Brousek. Pěkné jméno. Jsi narozen v tomto lese?

Vilém. Tak jest, chvála Bohu.

Brousek. Chvála Bohu, – dobrá odpověď. Jsi bohat?

Vilém. Jsem pane, tak tak.

Brousek. Tak tak – toť dobře, velmi dobře, výborně; a přece zas ne, je to jenom tak tak. – Jsi chytrý?

Vilém. Ano, pane; mám dost rozumu.

Brousek. Dobře odpovídáš. Připadá mi průpověď: „Blázen se má za moudrého, ale moudrý člověk ví že je blázen.“ Onen pohanský mudrc, když chtěl jíst hrozen, otevřel ústa, aby jej tam strčil, čímž dával na rozum, že hrozny jsou k jídlu a ústa k otvírání. – Ty miluješ tuto dívku?

Vilém. Ano, pane.

Brousek. Podej mi ruku. Jsi učený?

Vilém. To nejsem, pane.

Brousek. Tedy se ode mne nauč tomuto: Mít je mít; neboť jest v řečnictví figura, že když někdo vyleje nápoj z koflíku do sklenice, koflík zůstane prázdný a sklenice bude plna. Neboť všickni spisovatelé v tom se srovnávají, že *ipse* jest on; ty ale nejsi *ipse*, tedy jsem já on.

Vilém. Jaký on, pane?

Brousek. Ten, který si vezme toto děvče. A proto opusť – po sprostou nech – tuto dívku – po selsku holku – což dohromady jest: nech této holky čili: táhni sirky, chlapíku; sic jest veta po tobě, anebo, abysi tomu lépe rozuměl: já tě zabiju, učiním ti konec, sprovodím tě se světa, že bude po tobě. Budu tě pronásledovat jedem, holí a železem; spiknu se proti tobě, pošlu ti na krk policii, usmrtím tě stopadesaterým způsobem; pročez třes se a zmiz.

Audrey. Učiň tak, milý Viléme.

Vilém. Bůh vás zachovej, pane.

Odejde.

Vystoupí Korin.

Korin. Pán a paní naše vás hledají; pojd'te, pojd'te.

Brousek. Pojd', Audrey, pojd'. – Už jdu.

Odejdou.

Výjev druhý.

Tamtéž.

Vystoupí Orlando a Oliver.

Orlando. Jest to možná, že po tak krátké známosti se ti zalíbila? že na první uvidění ji miluješ, co milovník si ji namlouváš a přízně její docházíš? A trváš na tom, aby byla tvá?

Oliver. Nedej se mýlití ani kvapností té věci, ani její chudobou, ani krátkou známostí, ani mým spěšným svolením; nýbrž řekni se mnou, že miluji Alienu, řekni s ní, že ona miluje mne, a dej nám své svolení, abychom byli svoji. Bude to k tvému prospěchu, neboť dům otcovský i všecky statky, které náležely sir Rowlandovi, postoupím tobě, i chci zde žítí a umřítí jako pastýř.

Vystoupí Rosalinda.

Orlando. Mé svolení máš, hned zítra můžete mít svatbu. Já na ni pozvu vévodu a všecky jeho veselé tovaryše. Jdi a připrav na to Alienu; neboť hle, zde přichází moje Rosalinda.

Rosalinda. Pozdrav Bůh, bratře.

Oliver. Též vás, krásná sestro.

Rosalinda. Ó můj drahý Orlando, kterak jest mi líto, že vidím tvé srdce zavěšené v pásce.

Orlando. To jest ruka má.

Rosalinda. Já myslila, že tvé srdce jest poraněno lvími drápy.

Orlando. Poraněno jest, ale ženskými zraky.

Rosalinda. Povídal vám bratr váš, kterak jsem se tvářila jakoby omdlévala, když mně ukazoval váš šátek?

Orlando. Povídal, a ještě podivnější věci.

Rosalinda. Víam kam míříte. Vskutku, nic nebylo kdy tak náhlého, leč trkání dvou beranů a Caesarova thrasonická chloubka: „Přišel jsem, spatřil a zvítězil“; neboť váš bratr a moje sestra, jak mile přišli, spatřili; jak mile spatřili, milovali; jak mile milovali, vzdychali; jak mile vzdychali, tázali se jeden druhého na příčinu; jak mile věděli příčinu, hledali prostředek proti ní. A tak stupmo kráčeji po schodech k manželství, že je nikdo nezdrží; jinak by se nezdrželi před sňatkem,³²⁾ neboť jsou v pravém vzteku lásky a chtějí mermomocí k sobě, že by je ani klacky nerozehnal.

Orlando. Zítřka mají býti svoji, a já pozvu vévodu na svatbu. Však ach! jak trpké jest, pohlížeti na blaženost očima jiných lidí! Tím těžší bude zítřka moje srdce, čím šťastnějšího budu viděti svého bratra v požívání toho co si žádá.

Rosalinda. Jak že? tedy nemohu také zítřka zastávati místo vaší Rosalindy?

Orlando. Nemohu žiti déle od pouhých představ.

Rosalinda. Tedy vás také nebudu déle trápit prázdňm[i] řečmi. Vězte tedy (a tenkráté mluvím ve vší opravdivosti), že vás znám co řádného mladého muže. Neříkám to proto, abych se chlubil svou zkušeností, pravíc že vás co takového znám; aniž od vás žádám větší vážnosti, než abyste jen poněkud věřil, že učiníte sobě dobře, a nikoli mně vděk. Tedy račte věřit, že umím divné věci. Od svého třetího roku obcoval jsem s kouzelníkem velmi zkušeným ve svém umění, ale nicméně bezúhonným. Milujete-li Rosalindu tak srdečně, jak na jevo dáváte, tedy když váš bratr bude se ženit s Alienou, můžete vy se ženit s ní. Vímt' já kam ji osud zanesl, a není mi nemožno dostaviti ji zítřka před vaše oči v lidské postavě a beze všeho nebezpečství.³³⁾

Orlando. Mluvíte opravdu?

Rosalinda. Jako že živ jsem! a živobytí své miluji, třeba se nazývám kouzelníkem. Tedy se co nejpěkněji vystrojte, sezvete své přátely, a budete-li se chtít zítřka ženit, můžete, a to s Rosalindou, budete-li chtít. – Hle, tu přichází moje milovnice se svým milovníkem.

Vystoupí Sylvius a Foebe.

Foebe. Mladíku, velmi málo jste mne šetřil, ukázav list, který jsem psala vám.

Rosalinda. Na tom mi nezáleží, neb chci schvalně být nespůsobný, nešetrný k vám. Vás tuto věrný pastýř doprovází, pohleďte naň, a milujte ho; on vás zbožňuje.

Foebe. Dobrý pastýři, pověz jinochu tomu, co jest milovat.

Sylvius. Být složenu ze samých slz a vzdechů, jak já pro Foebu.

Foebe. A já pro Ganymeda.

Orlando. A já pro Rosalindu.

Rosalinda. A já pro žádnou ženskou.

Sylvius. Být složenu ze samé blouznivosti, ze samé vášně, samých žádostí, ze samé úcty, samé poslušnosti, ze samé pokory, z trpělivosti i netrpělivosti, z čistoty a oddanosti, z věrnosti, jenž ve všech obtojí zkouškách; jako já pro Foebu.

Foebe. A já pro Ganymeda.

Orlando. A já pro Rosalindu.

Rosalinda. A já pro žádnou ženskou.

Foebe (*k Rosalindě*). Když tak, proč káráš moji lásku k tobě?

Sylvius (*k Foebě*). Když tak, proč káráš moji lásku k tobě?

Orlando. Když tak, proč káráš moji lásku k tobě?

Rosalinda. Komu povídáte: proč káráš moji lásku k tobě?

Orlando. Té, jenž tu není ani neslyší.

Rosalinda. Prosím vás, přestaňte; jest to, jako když irští vlci vyjí na měsíc. – (*K Sylviovi*) Já vám pomohu, budu-li moci; – (*k Foebě*) já bych vás miloval, kdybych mohl. – Zítra se zase všickni sejdeme. – (*K Foebě*) Vás si vezmu, vůbec-li se kdy ožením, a zítra chci mít oddavky; – (*k Orlando*) vám učiním dosti, mohu-li vůbec dosti učiniti muži; – (*k Sylviovi*) vás uspokojím, uspokojí-li vás, co máte rád, vy dostanete zítra ženu. – (*K Orlando*) Milujete-li Rosalindu, přijďte; – (*k Sylviovi*) milujete-li Foebu, přijďte; a jakož já nemiluji žádnou ženu, přijdu.

Ted' s Bohem buďte, rozkazy mé znáte.

Sylvius. Přijdu, budu-li živ.

Foebe. I já.

Orlando. I já.

Odejdou.

Výjev třetí.

Tamtéž.

Vystoupí Brousek a Audrey.

Brousek. Zítra bude ten radostný den, Audrey, zítra budeme mít svatbu.

Audrey. Já se na to srdečně těším; doufám že to není žádné neslušné potěšení, když se na to těšíme, že přijdeme pod čepec.³⁴⁾ – Tu přicházejí dva pážata vévodovi.

Vystoupí dva pážata.

První páže. Pozdrav Bůh, dobrý příteli.

Brousek. Buďte vítáni. – Pojd'te, posaďte se a zazpívejte nám něco.

Druhé páže. Jsme k vašim službám, posaďte se doprostřed.

První páže. Co pak se máme tak beze všeho do toho pustit, ani si neodkašlat, ani nevyplivnout, ani neřici že jsme chraptivi; to bývají obyčejné proslovy špatného hlasu.

Druhé páže. I jen do toho, jen do toho! oba z jednoho tónu, jako dvě cikánky na jednom koni.

Zpěv.

1. Šel jinoch s dívkou milenou,
hej župy, župy, hop!
přes louku, roli zelenou,
to v jarní čas,
když pouští klas,
když ptáčekové prozpěvují;
milencit' jaro milují.
2. Nachodivše se do syta,
hej župy, župy, hop!
uložili se do žita,
to v jarní čas
a t. d.
3. I jali zpívat se ve dvou,
hej župy, župy, hop!
že život náš jest květinou,
to v jarní čas
a t. d.
4. Juche! jak veselý je svět,
hej župy, župy, hop!

dokud nezvadne lásky květ,
to v jarní čas
a t. d.

Brousek. Věřu, panáčku, jakkoli slova za mnoho nestojí, nápěv není příliš libozvučný.

První páže. Vy se mýlíte, my dobře drželi míru času, my ji neztratili.

Brousek. Ba nezachovali jste času; poslouchat nemoudrou píseň jest vždycky ztráta času.

Zachovej vás Bůh a zlepši vaše hlasy! Pojd', Audrey.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Jiná část lesa.

Vystoupí Starší vévoda, Amiens, Jaques, Orlando, Oliver a Celia.

Vévoda. Myslíš, Orlando, v skutku, že ten hoch

to vše, co slíbil, také provede?

Orlando. Chvíli to myslím, chvíli zase ne;

co bych si přál, to ostýchám se doufat.

Vystoupí Rosalinda, Sylvius a Foebé.

Rosalinda. Jen malé ztrpení, až úmluva

se řádně utvrdí. (*K Vévodovi*) Vy slíbil jste,

když přivedu vám Rosalindu, že

ji Orlandovi dáte?

Vévoda. Dám mu ji,

a kdybych s ní i království moh' dát.

Rosalinda (*k Orlandovi*). A vy ji slibujete sobě vzít?

Orlando. To chci, a kdybych byl všech králů králem.

Rosalinda (*k Foebě*). Vy chcete za manžela mne, když svolím?

Foebé. To chci, a kdyby moje smrt to byla.

Rosalinda. A když mne zamítnete jako chotě,

má ruku vaši mít váš věrný pastýř?

Foebé. Tak ujednáno.

Rosalinda (*k Sylviu*). A vy, když svolí, vezmete si Foebu?

Sylvius. A kdybych zemřít měl v tom okamžení.

Rosalinda. To všecko já jsem spořádati slíbil.

Vyplňte slib svůj, kníže, strany dcery; –

vy svůj, Orlando, že ji pojmete; –

vy, Foebó, že mne za manžela chcete,

a ne-li, Sylvia si vezmete; –

vy, Sylvio, že s ní se zasnoubíte,

když nebude chtít mne. – A nyní jdu,

bych všecky pochybnosti vyjasnil.

Odejdou Rosalinda a Celia.

Vévoda. Ten mladý pastýř podle mého zdání

má zvláštní s dcerou moji podobnost.

Orlando. Na první pohled, Milost pane, zdál se

mi býti vlastním bratrem vaší dcery.

On však jest zrozen v tomto lese zde,

a vyučen v počátcích všelijakých

odvážných umění od svého strýce,

jenž prý byl znamenitým kouzelníkem

a v ústraní tohoto lesa žil.

Vystoupí Brousek a Audrey.

Jaques. Toť nám nastává druhá potopa, když tolik párků schází se do archy! Zde přichází dvě podivných zvířat, která ve všech jazycích se nazývají blázny.

Brousek. Bud'te všickni uctivě pozdraveni.

Jaques. Milostivý pane, přivítejte ho; to je ten strakatý pán, s kterým se tak často v lese potkávám; zařiká se, že býval dvořanínem.

Brousek. Kdo by tomu nevěřil, tomu to dokáží: já býval tanečník, já pochleboval jisté dámě; já přivedl na mizinu tři krejčí a měl jsem čtyry hádky, z nichž jedna málem byla by vedla k souboji.

Jaques. A kterak se ta věc vyrovnala?

Brousek. My se skutečně setkali, a shledalo se, že náš spor se týkal sedmého případu.

Jaques. Sedmého případu? – Jak to? – Milost pane, jak se vám líbí ten chlapík?

Vévoda. Velmi dobře.

Brousek. Zaplat' vám to Bůh, pane; přál bych si mít příležitost, abych se vám mohl stejným způsobem odměnit. Já také sem spěchám mezi ostatními čekanci manželství z této krajiny, abych falešně přísáhal na to, k čemu sňatek zavazuje a co přirozenost naše ruší. – Chudá dívka, pane, nepatrné stvoření, ale ji miluji. Je to zvláštní choutka při mně, že беру co nikdo jiný nechce. Bohatá cnost, pane, bydlí jako lakomec v chatrném domě, jako perla ve shnilé lastuře.

Vévoda. Na mou věru, to je obratný mluvka.

Brousek. Právě na způsob bláznů.³⁵⁾

Jaques. Ale ten sedmý případ. Kterak jste se svářili o sedmý případ?

Brousek. O lež sedmkrát odmítnutou. – Drž tělo slušněji, Audrey! – Na příklad, mně by se nelíbilo přistřížení brady některého dvořanína, já bych mu to řekl, on by mně odpověděl, že se mu tak vidí dobře; to se nazývá *zdvořilé odmítnutí*. Kdybych já opakoval že není dobře přistřížena, on by mně na to řekl, že přistříhuje svou bradu jak se mu líbí; to se nazývá *malá špička*. Kdybych potřetí řekl, že nemá dobře přistříženou bradu, odpověděl by mně, že tomu nerozumím; to se nazývá *hrubá odpověď*. Trval-li bych nicméně na svém, že není dobře přistřížená, on by řekl, že to není pravda; a to se nazývá *statečné odseknutí*. Kdybych ještě dále na svém stál, řekl by že lhu, a to se nazývá *vyzývavé odseknutí*; pak následuje *lež dle okolností* a konečně *přímá lež*.

Jaques. A kolikrát jste mu řekl, že jeho brada není dobře přistřížena?

Brousek. Já nesměl jít dál nežli ke lži dle okolností, a on musil mne vinit z přímé lži; my tedy změřili své kordy a pak jsme se zase rozešli.

Jaques. Můžete po pořádku jmenovat stupně lži?

Brousek. Ó pane, my se hádáme podle tištěné knihy,³⁶⁾ tak jako jsou knihy o slušných způsobech. Budu vám ty stupně jmenovati. První jest *zdvořilé odmítnutí*, druhý *malá špička*, třetí *hrubá odpověď*, čtvrtý *statečné odseknutí*, páté *vyzývavé pokárání*, šestý *lež dle okolností*, sedmý *přímá lež*. Všem těmto můžeme se vyhnouti, až na přímou lež; však i té lze se vyhnouti pomocí *jest-li že*. Jednou sedm soudců nemohlo rozhodnouti spor; když pak se strany samy sešly, jeden z nich zpomněl si na *jest-li že*, jako: *jest-li že jste vy řekl to, řekl jsem já to*; na to si podali ruce a přísáhali si bratrství. Toto *jest-li že* jest jediný smírce; v *jest-li že* spočívá veliká moc.

Jaques. Není to vzácný chlapík, Milost pane? Ke všemu se hodí při všem svém bláznovství.

Vévoda. Jemu jest bláznovství zástěrou, pod kterou stíhl svým vtipem.

Vystoupí Hymen,³⁷⁾ vedoucí Rosalindu v šenských šatech, a Celia. Hudba po celý ten výjev.

Hymen. Tenkrát nebe raduje se,
když na konci sporů vše se
klidně urovná.
Kníže, přijmi dceru svoji:
s nebe příchozí tu stojí,
mnou přivedená.

Bys' tomu jinochu ji dal,
jenž srdce jí očaroval.

Rosalinda (*k Vévodovi*). Vám odevzdávám se, neb vaše jsem.

(*K Orlandovi*) Vám odevzdávám se, neb vaše jsem.

Vévoda. Vidím-li dobře, jest to moje dcera.

Orlando. Vidím-li dobře, jest to Rosalinda.

Foebe. Ta postava-li neví mam,
mizí mé lásky šalný klam.

Rosalinda (*k Vévodovi*). Já nemám otce, nejste-li to vy.

(*K Orlandovi*) Já nemám chotě, nejste-li to vy.

(*K Foebě*) Mou nevěstou budete jenom vy.

Hymen. Ticho! vyrovnám ty zmatky,

proměně je v blahé sňatky,

zdaž to není podivné?

Čtvero párů tuto stojí,

kteří musí býti svoji;

majíť požehnání mé.

(*K Orlandovi a Rosalindě*) Vás a vás nic nerozdvojí.

(*K Oliverovi a Celi*) Vy a vy jste v srdci svoji.

(*K Foebě*) Ty si musíš toho vzít,
neb za muže dívku mít.

(*K Brouskovi a Audrey*) Nic nemůž' rozloučit vás;
nepustí od zimy mráz. –

Zatím co zpěvem sňatky budem slavit,

vy můžete se povídáním bavit,

by všechny věci se vám vysvětlily,

a vy se ničemu víc nedivili.

Zpěv.

Manželství jest sl[a]dk[á] páska,

nebeský to lidstvu dar;

jím šťastná se kochá láska

v jeho rozmnožení zdar.

Proto Hymenovi sláva,

jenž nám tolik blaha dává.

Vévoda. Má milá neti, buď mi vítaná,

neméně nežli vlastní dcera má.

Foebe (*k Sylviovi*). Já stojím v slovu, zde jest ruka moje;

odpornost mou přemohla věrnost tvoje.

Vystoupí Jaques de Bois.

Jaques de Bois. Poslyšte několik ode mne slov.

Jsem druhý syn starého sir Rowlanda,

a krásné společnosti tuto zvěst

přináším: kníže Fridrich, maje zprávu,

že každodenně vzácní mužové

se ubírají do toho lesa,

shromáždil valnou moc, v jejížto čelo

sám postavil se, by se zmocnil bratra

a na smrt vydal jej. I přitřhl

až k hranicím pustého lesa toho,

tu však jej potkal starý poustevník,

který svou výmluvností pohnul jej,

že odřekl se předsevzetí svého

i také světa, vrací korunu
vyhostěnému bratru, a těm všem,
jenž do vyhnanství jej provázeli,
jich statky zabrané. Že tomu tak,
to zaručuji svým životem.

Vévoda. Buď vítán, mladíku; ty bratrům svým
přinášíš vzácný jejich sňatku dar,
jednomu statky plnem odňaté,
druhému velké, mocné vévodství.
Teď přede vším nechť v lese tom se končí,
co v něm tak šťastně započato jest;
pak ze šťastného toho zástupu
věrných mých druhů v strastných dnech i nocích
nechť každý se mnou sdílí změnu štěstí,
navrácen jsa ke všemu statku svému.
A prozatím pozapomeňte všickni
na důstojnost mně znova připadlou,
a vraťme se k radostem venkovským.
Hrej hudbo, nevěsty a ženichové,
veselým plesem slavte časy nové.

Jaques. Dovolte, pane, dobře-li jsem slyšel,
oblíbil vévoda si život mnišský,
dav výhost nádheře a pýše dvorské?

Jaques de Bois. Tak jest.

Jaques. Já půjdu k němu. Od kajících lidí
lze slyšet, naučit se všelicos.
(*K Vévodovi*) Vás zůstavuji dávné hodnosti,
již zasloužil jste vytrvalou cností;
(*k Orlandovi*) vás lásce zasloužené věrností;
(*k Oliverovi*) vás statkům, lásce, mocným příbuzným;
(*k Sylviovi*) vás loži, po kterém jste dlouho toužil;
(*k Brouskovi*) vás svárům, neboť lásky vaší loď
jen na dva měsíce má zásobu. –
Již provozujte radovánky své;
já jdu, neb není ples po chuti mé.

Vévoda. Ó zůstaň, Jaques!

Jaques. Jen dlouhou chvíli měl bych.

Svou další vůli věděti mně dejte
do jeskyně, a zde se dobře mějte.
Odejde.

Vévoda. Teď vesele ty sňatky oslavíme;
doufám, že do konce se pobavíme.

Tanec.

Doslov.

Rosalinda. Není sic obyčej, aby ženská přednášela doslov, avšak není to o nic neslušnější,
nežli když mužský přednáší proslov. Pravda-li, že dobrému vínu netřeba věchu, jest také
pravda, že dobrému kusu netřeba doslovu. Avšak při dobrém víně vyvěšují řádné věchy, a
dobré kusy ještě více získají řádným doslovem. V jakém rozpaku tedy se nacházím, že
nejsem ani řádným doslovem, aniž mohu vám mnoho namlouvat o dobrém kuse.
Nevyhlížím jako žebračka, a proto by mně žebrání neslušelo. Zbývá mi jediné snažná
prosba k vám, a počínám tedy se ženami. Žádám vás, ó ženy, pro lásku, jakou máte

k mužům, abyste si z toho kusu libovaly to co se jim líbí; a rovněž tak žádám vás, ó mužové, pro lásku, jakou máte k ženám (jak znamenám z vašich milostných pohledů, tedy žádný z vás jim není nepřitelem), abyste si libovali to co se jim líbí; pak mezi vámi a ženami bude rozhodnutí o zalíbení kusu. Kdybych byl ženskou,³⁸⁾ zlíbal bych jich tolik z vás, co by jich mělo vousy podle mé chuti, tváře, které by se mně líbily, a dech, který by mně nebyl protivný; i jsem jist, že ode všech, kteří mají slušné vousy, sličné tváře a příjemný dech, dostanu s Bohem, když se jim zdvořile poroučím.

Všickni odejdou.

Připomenutí.

Látku k tomuto kusu čerpal Shakespear z povídky Tomáše Lodge „Rosalynd or Euphues Golden Legacye“, vytištěné roku 1590. Kus sám vytištěn byl ponejprv ve známém foliovém vydání roku 1623. Shakespear držel se v něm přísněji, nežli měl obyčej, původního svého pramene, který tentokráte má jen chatrnou cenu. Nicméně Jaques, Brousek a Audrey jsou zcela tvory Shakespearovými, jehož genia nelze nepoznati ve mnohých rozkošných jednotlivostech.

Četná záhadná místa toho kusu, s nimiž sobě vykladači bez prospěchu hlavu nalámali, nezdála se nám míti té důležitosti, abychom se jimi obšírněji zanášeli. Naproti tomu navrhli jsme na některých místech opravené čtení, o čemž nechť rozhodne kritika nestranná.

Poznamenání.

¹⁾ Místo obyčejného čtení: *And what wilt thou do? beg, when that is spent?* dovoluji si čísti: *And what wilt thou do, beg (t. I beg you), when that is spent?* Známo, že při Shakespearovi nelze bezpečně spolehat na interpunkci. Pozn. překl.

²⁾ *Vdolky a povidla*, v originálu *pancakes a mustard*, což nedalo se doslovně přeložit. Pozn. překl.

³⁾ Shakespear naráží nejspíše na obyčej, držeti při dvorech blázny, který za oněch časů již pomíjel.

⁴⁾ Slova originálu jsou tato:

Le Beau. Fair princess, you have lost much good sport.

Celia. Sport? of what colour?

Le Beau. What colour, madam? How shall I answer you?

Zdá se tu býti jakási hra se slovem *sport*, které znamená: *hra, šprým, zábava*, ale také *lov*; avšak ještě žádnému vykladači nepodařilo se toto místo náležitě vysvětliti. Pozn. překl.

⁵⁾ „Is but a quintain.“ *Quintain* slul při kolbách sloup, na němž navěšeny byly štít a jiné odznaky válečné, po kterých v jízdě kopími kláno. Orlando porovnává se s takovým sloupem, se kterého již všecy tyto ozdoby jsou sraženy.

⁶⁾ Rosalinda zápasí se vznikající svou láskou a panenskou ostýchavostí. S počátku chce dále mluvit s Orlandem, ale náhle se rozmyslivší dává mu s Bohem. Pozn. překl.

⁷⁾ T. j. k vůli mému budoucímu manželu, nynějšímu milovníku.

⁸⁾ Za časů Shakespearových panovala pověra, že v hlavě staré ropuchy čili zemské žáby nachází se kamínek neb perla čarovné mocnosti.

⁹⁾ Tato poslední slova kladou se obyčejně již do úst Amiensovi, avšak spíše náležejí ještě k řeči vévodově, jak Upton trefně podotýká.

¹⁰⁾ Totiž šípům, opatřeným zpátečními hroty.

¹¹⁾ Krejcar má jméno své (crucifer, Kreuzer) odtud, že na něm druhdy býval ražen kříž. Pozn. překl.

¹²⁾ T. j. v pestrém oděvu šaška. Pozn. překl.

¹³⁾ Narážka na obecné přísloví, že blázni mají nejvíce štěstí.

¹⁴⁾ Zde dovoluji si na místě „Doth it now flow“ čísti: „Doth it not flou.“ Pozn. překl.

¹⁵⁾ Za starodávna rozeznáváno v živobytí lidském sedm rozličných věků.

¹⁶⁾ Narážka na totožnost Proserpiny, Luny a Diany.

¹⁷⁾ Který jest ze všech největší.

¹⁸⁾ Gargantua, obr v Rabelaisově báchorce téhož jména.

¹⁹⁾ Patrně z toho, že v dobách Shakespearových byl obyčej vyrývati na prsteny všelijaké průpovědi. Pozn. překl.

²⁰⁾ Z jichž úst vycházely psané průpovědi.

²¹⁾ Atalanta, dcera Sthenaea, krále ostrova Skyrosu, byla tak rychlá v běhu, že lásku svou chtěla darovati jen tomu, kdo by ji předhonil.

²²⁾ Zdá se mně, že tuto Shakespeare užívá slova *játra* (liver) ve smyslu jako *útroba*. Pozn. překl.

²³⁾ „I am here with thee and thy goats, as the most *capricious* poet, honest Ovid, was among the *Goths*.“ Patrně to hříčka se slovy *goat* (koza), *capricious* (lat. *capra*, koza) a *Goth*. Místo *Gotů* položil jsem *Kozary* (Chazary), v týchž krajinách druhdy přebývavší. Pozn. překl.

²⁴⁾ Titul *sir* dáván byl všem, kdož dosáhli prvního akademického stupně na universitě.

²⁵⁾ Dle anglické liturgie musí nevěstu přivést ženichovi její otec neb nějaký jiný přítel.

²⁶⁾ Dle vši podobnosti zlomek z nějaké staré balady.

²⁷⁾ Toto místo zůstává temné i při všem obšírném výkladu Warburtonově.

²⁸⁾ Totiž: že jste byl v Benátkách, kde za oněch časů bylo sídlo vši rozpustilosti a kde jmenovitě mladí bohatí Angličané obyčej měli své peníze utrácet.

²⁹⁾ Takové sochy Diany stavět na kašny byl obyčej onoho věku.

³⁰⁾ Tak se za Shakespearových časů volávalo na ty, kteří mluvili nesmysl anebo nechtěli jiného ve společnosti připustit ke slovu.

³¹⁾ T.j. dle obyčejné mluvy onoho věku: *povržení hodného tvora*.

³²⁾ V originálu: „which they will climb *incontinent*, or else be *incontinent* before marriage.“ Zde patrně čísti sluší: „which they will climb *in continent*.“ Pozn. překl.

³³⁾ T.j. bude to ona sama, a žádná příšera pekelným uměním vyvolaná.

³⁴⁾ V originálu: „To be a woman of the world.“ *To go to the world* znamenalo tolik jako *provdati se*, načež i jiná místa v Shakespearových dramatech ukazují.

³⁵⁾ V originálu: „According to the fools bolt, sir, aud such dulcet diseases“, což ještě žádný vykladač neobjasnil. Jediné slovo *bolt* má několik různých významů, z nichž těžko pravý uhodnouti. Pozn. překl.

³⁶⁾ Narážka na směšný spis jistého Vincentia Saviola „of honour and honourable quarrels“ (o cti a sporech cti se týkajících), který vyšel r. 1594 a z něhož vzata jest tato klasifikace lží.

³⁷⁾ Ostatním osobám zdá se, že Rosalinda jest přičarována, pročež ji provází domnělý duch v podobě Hymena.

³⁸⁾ Za časů Shakespearových ženské úlohy hrávány bývaly od mladých mužských.